
Samrådsredogörelse

Utfärdat: 2023-06-16

Diarienummer: SBF-2023-00152

Elin Kajander

Aktbeteckning: 2 -5634

Telefon: 031-368 19 03

E-post: elin.kajander@stadsbyggnad.goteborg.se

Detaljplan för verksamheter vid Norra Stenebyvägen inom stadsdelen Tuve i Göteborg

Samrådsredogörelse

Handläggning

Byggnadsnämnden beslöt den 20 september 2022 att genomföra samråd för detaljplaneförslaget. Förslaget har sänts för yttrande under tiden 22 mars 2023 – 12 april 2023.

Göteborgs Stad har genomfört en omorganisation vid årsskiftet 2022/2023. Detta ärende hade fram till 2022-12-31 diarienummer 0659/22 hos Stadsbyggnadskontoret. Sedan 2023-01-01 hanteras ärendet i stället av Stadsbyggnadsförvaltningen med nytt diarienummer: SBF-2023-00152.

Planförslaget har skickats ut enligt bifogad lista över samrådsrets.

Förslaget har under samma tid varit tillgängligt på Stadsbyggnadsförvaltningen. Ett digitalt offentligt möte hölls 29 mars 2023, antalet besökare var ett fåtal.

Förslaget finns även tillgängligt på Göteborgs Stads hemsida:

www.goteborg.se/planochbyggprojekt.

Sammanfattning

Inkomna yttranden berör i huvudsak ianspråktagande av natur-, och kulturvärden, beskrivning av MKN för vatten, avstånd till farligt godsled.

Förvaltningen har bedömt att planhandlingarna ska revideras. Del av delområde A och B har tagits bort från planområdet med syfte att i detta planarbete undvika befintliga natur- och kulturvärden inom aktuellt område.

Framförda synpunkter har i övrigt till stor del kunnat beaktas genom mindre ändringar i planhandlingarna.

Kvarstående erinringar finns från Naturskyddsföreningen och Miljöförvaltningen.

Kopior av samtliga yttranden har överlämnats till Exploateringsförvaltningen, fastighetsägare och berörda konsulter för kännedom och eventuellt beaktande vid planens genomförande.

Inkomna synpunkter och Stadsbyggnadsförvaltningens kommentarer

Inkomna synpunkter har sammanfattats nedan. Vid publicering på Stadens webbplats anges inte personuppgifter så som namn, fastighetsbeteckning eller adress. Synpunkterna finns i sin helhet på Stadsbyggnadsförvaltningen.

Kommunala nämnder och bolag m.fl.

1. Exploateringsnämnden

Förvaltningen ser över lag positivt på inriktningen av föreslagen exploatering utifrån avvägningar som hittills gjorts. Konsekvenserna av avvägningarna måste dock studeras vidare. Nedan listas de viktigaste synpunkterna inför fortsatta arbeten inför granskning.

Inför granskning behöver det säkerställas att det finns tillräckliga ytor för dagvatten och skyfall inom allmän plats.

Kommentar:

Dagvattenutredningen har kompletterats mellan samråd och granskning och en Skyfallutredning innefattande en skyfallsmodellering har tagits fram och bilagts handlingarna. Dagvattenutredningen visar att det finns lösningar för att hantera dagvatten inom planområdet, hantering ska ske enligt stadens rutin i samband med startbesked. Skyfallsmodelleringen har visat på vilka ytor som krävs för skyfallshantering. Dessa ytor är i plankartan reglerade med planbestämmelse som beskriver att området ska förses med ytor för hantering av skyfall.

Inför granskningen behöver trafik- och utformningsförslag färdigställas enligt teknisk handbok.

Kommentar:

Trafik- och utformningsförslaget har färdigställts enligt teknisk handbok och bilagts planhandlingarna. Förslaget omfattar både Norra Stenebyvägen och Stenebyvägen.

Inför granskningen behöver behovet av hållplatslägen och dess utformning studeras vidare samt beslutas i samråd med Västtrafik.

Kommentar:

Dialog med Västtrafik har skett mellan samråd- och granskning av detaljplanen. Förslag på placering av hållplatsläge har möjliggjorts i vägbredd i plankartan och illustrerats i illustrationsplanen. Hållplats vid Norra Stenebyvägen har getts möjlighet för i vägbredd (allmän plats för gata) men illustreras inte i illustrationen då denna hållplats inte planeras att byggas ut i näritid.

Projektet kommer titta vidare på kompensationsåtgärdernas omfattning och ta fram åtgärds- och utformningsförslag.

Kommentar:

Noteras.

Projektet ska inte ta mer kommunal mark i anspråk än vad som erfordras för kundverksamheten med tillhörande demobanor. Utbredningen av byggrätter utreds vidare efter samrådet.

Kommentar:

Planområdet har efter dialog mellan staden och exploitören minskat i nordväst.

Projektet ska ej heller ta mer kommunal mark i anspråk än vad som erfordras för allmän plats – utbredning och nytt läge för Norra Stenebyvägen bör studeras vidare då föreslagen placering av denna är inom mark som i Översiktsplanen pekats ut som Verksamheter - Industriområde. Utbredningen av vägområde utreds vidare efter samrådet.

Kommentar:

Placering av Norra Stenebyvägen har studerats mellan samråd- och granskning och visas i trafik- och utformningsförslaget samt i plankarta och illustrationskarta. Avvägning av placering och utformning har gjorts, utbredningen för allmän plats har avvägts. Planområdet har minskats i sydväst för att inte ta onödigt mycket mark i anspråk.

Åtgärdsvalsstudien är inte avslutad utan pågår fortfarande och där är Volvos planer, samt programmet för Säve, viktiga och kommer påverka vilka åtgärder som föreslås. Detaljplanen ska ge förutsättningar för framtida framkomlighetsåtgärder på Hisingsleden.

Kommentar:

Detaljplanen håller respektavstånd för möjlig utveckling av Hisingsleden samt eventuellt framtida mot i höjd med Jockeyvägen. Dialog har förts med Trafikverket. Ny väg håller avstånd om minst 25 meter från Hisingsleden.

2. Kulturförvaltningen

Kulturförvaltningen noterar att vissa relevanta underlag gällande arkeologi saknas i den MKB och den kulturmiljöbeskrivning som tagits fram inför samrådet, vilket påverkar bedömningen av påverkan på planområdets kulturmiljöer. Förvaltningen var inte kallad till startmöte inför planarbetet.

Kommentar:

Skrivningar i MKB, kulturmiljö- och landskapsbildsutredning samt planbeskrivning har uppdaterats med relevanta underlag. Förvaltningen var kallad till startmötet via er funktionsmejl. Kallelsen skickades från handläggaren till kulturförvaltningens funktionsmejl 2022-09-09.

Förvaltningen understryker vikten av att landskapsrummet runt Huke gård, inklusive dalgången mellan höjderna, inte påverkas visuellt vid utveckling av verksamhetsområdet. Förvaltningen ser därför positivt på att norra kanten av område C mot Huke regleras som naturmark. För att uppnå ett skydd även västerut förespråkar förvaltningen att också östra kanten av höjdpaketet i område B regleras som naturmark. En anlagd trädrida mellan demobanor och Huke gård bedöms inte uppfylla ett tillräckligt skydd för de uttryck som enligt tidigare underlag är viktiga att värna, så som förhållandet mellan den öppna marken och skogsbrynen. För att säkerställa landskapsrummet kring Huke gård bör utbredningen för reglerad industrimark inom det föreslagna planområdet begränsas så att befintlig jordbruksmark fortsatt hålls öppen, exempelvis genom att regleras som naturmark. Det framgår inte tydligt i planbeskrivningen varför ett undvikande av att ta jordbruksmark i anspråk inte är möjligt.

Kommentar:

Planområdets avgränsning har minskats i nordväst och del av delområde B har nu utgått från planområdet. Huvudsakligt syfte är för att i detta planarbete undvika befintliga natur- och kulturvärden inom aktuellt område. Kulturmiljö-

och landskapsbildsutredningen har uppdaterats och beskriver tydligare lämpliga åtgärder för att undvika för stor påverkan på landskapsrummet kring Huke gård.

Kulturförvaltningen menar, tvärtom mot planbeskrivningen, att planerade demobanor inom område B riskerar att ha stor påverkan på fornlämningsmiljöerna på den västra höjden. Två fornlämningsmiljöer inom område B (se Bakgrund) har tidigare bedömts ha särskilt höga kulturhistoriska värden men omnämns inte i planbeskrivningen. Dessa miljöer bör bevaras och lyftas fram. Av denna anledning bör demobanor undvikas på västra höjdens krön och östsluttning, liksom i anslutning till den ovannämnda torplämningen. Förvaltningen bedömer också att demobanornas placering som den föreslogs i planbeskedet, med en större del av banorna vid bergets södra fot samt på östra höjden, är ett bättre alternativ ur kulturmiljösynpunkt.

Kommentar:

Planområdesgränsen har minskats mellan samråd och granskning. Aktuell detaljplan undviker nu merparten av de fornlämningar som beskrivs ovan. Val av placering av demobanor styrs inte i detaljplanen. Exploatören kommer dels ansöka om ingrepp i fornlämning, dels i samband med anläggning göra en anmälan om miljöfarlig verksamhet för demobanorna. Planbeskrivningen har uppdaterats med ytterligare skrivning om aktuella fornlämningar inom inventeringsområdena.

Förvaltningen ser dock positivt på ambitionen att bevara miljön naturlig i anslutning till demobanorna. I enlighet med förslag på kompensations- och skyddsåtgärder bör banor och komplementbyggnader anpassas till platsens förutsättningar genom att banorna följer de naturliga höjdkurvorna, sprängning undviks och ingrepp i fornlämningar undviks. Det är dock viktigt att fornlämningar inte blir kvar som ”öar” utan sammanhang i landskapet. Tillräckligt stora skyddszoner (fornlämnings-områden enligt kulturmiljölagen) runt dem måste kvarstå för att lämningarna ska vara läsbara och förståeliga.

Kommentar:

Exploatören har inkommit med en ansökan om ingrepp i fornlämning där nästa steg är att göra en arkeologisk förundersökning för att bedöma fornlämningarnas fornlämningsområden.

Tillgängligheten för allmänheten till områdets fornlämningar försvinner när området hägnas in. Detta bör hanteras genom andra informationsinsatser.

Kommentar:

Noteras.

Förvaltningen ser positivt på att tillkommande bebyggelse och hårdgjorda ytor i huvudsak hålls samlade mot befintligt verksamhetsområde i söder och väst (område A, E, D).

Kommentar:

Noteras.

3. Kretslopp- och vatten

Kretslopp och vatten vill särskilt lyfta fram följande information som är viktig att beakta i det fortsatta planarbetet:

Förslag på hur avfallsinsamling och angöring ska ordnas vid tillkommande bebyggelse behöver stämmas av med ansvarig avfallshandläggare i god tid innan detaljplanen går på granskning.

Kommentar:

Exploatören har tagit fram ritningar och beskrivningar om hur avfallshanteringen är tänkt att hanteras inom området. Dessa ritningar har stämts av med handläggare på Kretslopp och vatten.

Kretslopp och vatten ser följande behov av ändringar i planhandlingarna:

- Planbeskrivningen, avsnitt Teknisk försörjning, s. 27:
Ändra underrubriken VA till *Vatten och avlopp*.
- Planbeskrivningen, avsnitt Teknisk försörjning, s. 27, ersätt stycket under VA: ”*Planområdet är försörjt med allmänt VA-ledningsnät.*”
- Planbeskrivningen, avsnitt Teknisk försörjning, s. 27:
Ändra underrubriken Fjärrvärme, el och tele till *Övrig teknisk försörjning*
- Planbeskrivningen, avsnitt Teknisk försörjning, s. 27: under rubrik Fjärrvärme, el och tele ordet ***Vatten och avlopp samt processvatten*** behöver tas bort.
- Planbeskrivningen, avsnitt Teknisk försörjning, s.44:
Lägg till avsnitt *Brandvatten efter Vatten och avlopp*
”*Kapaciteten på allmänt ledningsnät för dricksvatten medger uttag av brandvatten. Brandvattenbehovet studeras i det fortsatta planarbetet.*”

Kommentar:

Planbeskrivningen har uppdaterats utefter kommentaren.

2. AVFALL

Var avfall ska samlas in från tillkommande bebyggelse och hur avfallsfordon kan angöra för tömning framgår inte i samrådshandlingarna (vilket avfall Kretslopp och vatten ansvarar för framgår i planbeskrivningen). För att säkra att en bra lösning tas fram behöver detta stämmas av i detalj med ansvarig avfallshandläggare under fortsatt arbete. För att ge utrymme åt att bearbeta framtaget förslag bör avstämning hållas i god tid innan detaljplanen går till granskning.

I mobilitets- och parkeringsutredning finns uppskattningar om antal tillkomna personal samt mängd besökare på kundcentret. Dessa siffror används lämpligen för att dimensionera avfallsutrymmen vid tillkommande bebyggelse.

Ta gärna kontakt med ansvarig avfallshandläggare vid frågor om planering av avfallsinsamlingen. Goda råd och riktlinjer finns att läsa i *Gör rum för miljön* på www.goteborg.se.

Kommentar:

Exploatören har tagit fram ritningar och beskrivningar om hur avfallshanteringen är tänkt att hanteras inom området. Dessa ritningar har stämts av med handläggare på Kretslopp och vatten.

3. VA

Allmänna VA-ledningar

Planområdet är försörjt med allmänt VA-ledningsnät, anslutning sker i första hand till befintliga förbindelsepunkter i Västerhagen. Allmän VA-ledningsutbyggnad bedöms inte krävas då kapaciteten på befintligt ledningsnät bedöms vara god.

Om markarbeten planeras närmare än 10 m från VA-anläggning ska Kretslopp och vatten få möjlighet att granska arbetet enligt rutin "Kretslopp och vattens anvisningar för markarbeten" på Göteborg stads hemsida.

Kommentar:

Noteras.

Brandvatten

Kapaciteten på allmänt ledningsnät för dricksvatten medger uttag av brandvatten enligt tabell 3.3, VAV publikation P 114.

Kommentar:

Noteras.

Dagvattenhantering

Det är bra att hårdgörningen har reglerats inområde A, B och C, det saknas dock för delområde D. I dagvattenutredningen har kvartersmarken för delområde D antagits vara 50% hårdgjord.

Kommentar:

Beräkningar i dagvattenutredningen har uppdaterats med förväntad hårdgöringsgrad även inom delområde D.

Planbeskrivningen nämner kort åtgärderna som föreslås i dagvatten och skyfallsutredningen. Det bör dock framgå på ett tydligare sätt att det är omfattande åtgärder för både rening och fördröjning som krävs och ytor/volymer bör nämnas i planbeskrivningen för att säkerställa att tillräckliga åtgärder genomförs i senare skeden.

Kommentar:

Planbeskrivningen har uppdaterats och beskriver nu de ytor/volymer som krävs för att säkerställa att tillräckliga åtgärder genomförs i senare skeden.

I dagvattenutredningen framgår (i motsägelse till planbeskrivningen) att föroreningsmängderna i dagvattnet ökar och att ytterligare åtgärder kan behövas för att inte påverka MKN vatten. Detta bör utredas vidare för att kunna presentera ett förslag som tydligt visar att MKN vatten inte påverkas.

Kommentar:

Dagvattenutredningen har uppdaterats och har nu utrett vilka ytterligare åtgärder som behövs för att inte påverka MKN vatten.

Det bör framgå i planbeskrivningen att exploitören ska göra en dagvattenanmälan till Miljöförvaltningen inför byggnation.

Kommentar:

Planbeskrivningen har uppdaterats och beskriver nu att en dagvattenanmälan till miljöförvaltningen behöver göras inför byggnation.

Texten kring markavvattningsföretag bör utvecklas och förtydligas till granskningen.

Kommentar:

En markavvattningsföretagsutredning har påbörjats och utredningsarbetet löper parallellt med planarbetet. Planbeskrivningen har uppdaterats med den information som finns tillgänglig.

Materialval för utvändiga ytor ska väljas med omsorg om miljön. Till exempel ska oskyddade ytor av koppar eller zink undvikas för att minska risken för föroreningar i dagvattnet.

Kommentar:

Noteras.

Skyfallshantering

Det är bra att det är tydligt i planbeskrivningen att en skyfallsmodellering genomförs inför granskningen och det är viktigt att slutsatserna från den arbetas in i planhandlingarna. Vid granskningen måste det vara tydligt redovisat vilka åtgärder som krävs för att uppfylla TTÖP.

Det är önskvärt att dagvatten/skyfallsåtgärderna tas med i illustrationen.

Kommentar:

Skyfallsmodelleringen och till följe planbeskrivningen har uppdaterats efter samråd. Illustrationen omfattar nu även skyfallsåtgärder.

Förutsättningar för anslutning

Planområdet är väl försörjt med allmänt VA-ledningsnät, anslutning sker i första hand till befintliga förbindelsepunkter i Västerhagen

Avloppsnätet inom kvartersmark ska utformas som duplikatsystem med skilda ledningar för dag- och dräneringsvatten respektive spillvatten. För att anslutning med självfall ska tillåtas ska färdigt golv vara minst 0,3 meter över marknivå i förbindelsepunkt, med hänsyn till risk för uppdämning i allmänt dag- och spillvattensystem. Kretslopp och vattens fördröjningskrav för dagvatten ska uppfyllas innan anslutning till allmänt ledningsnät. Krav vad gäller avskiljning av föroreningar i dagvattnet ska vara uppfyllt.

Lägsta normala vattentryck i förbindelsepunkt motsvarar nivån +73 m (RH2000). I de fall högre vattentryck önskas får detta ordnas och betalas av fastighetsägaren. Ledningsnätets kapacitet medger uttag till sprinklers.

Kommentar:

Noteras.

4. Socialförvaltningen Hisingen

Socialförvaltningen Hisingen tillstyrker förslaget till detaljplan och lämnar nedan kommentarer till fortsatt detaljplanarbete.

SKA/BKA

Inledningsvis vill förvaltningen instämma med de åtgärdsförslag som tagits fram i dialog med exploatör och verksamma i närområdet, i enlighet med SKA/BKA processen. Viktigt framåt blir att bearbeta och följa upp både åtgärdsförslag samt målformuleringar, samt att arbeta vidare med konsekvenser, återkoppling, utvärdering och överlämning koppat till SKA/BKA genom planprocessen.

Kommentar:

Noteras.

Trafik

Gång- och cykelvägar från och till planområdet finns med koppling söder, väster och öster ut, men inte norrut mot Säve. Socialförvaltningen Hisingen ser därför positivt på att planförslaget planerar för en anslutande gång- och cykelbana längs Norra Stenebyvägen i norrgående riktning.

Förvaltningen vill särskilt lyfta behovet av trygga och säkra gång- och cykelkopplingar till och från området samt behovet av en effektiv och tillgänglig kollektivtrafik för att minska antalet personer som tar bilen till arbetet. Planhandlingen beskriver att planen medför en ökning av transporter, årsmedeldygnstrafik 3500 (cirka 3000 personbilar och 500 lastbilar), till och från planområdet. Förvaltningen anser det vara av vikt att Västtrafik deltar i detaljplanearbetet framåt för att säkerställa en kollektivtrafik från stadens centrala delar till verksamhetsområdet som även anpassas efter verksamhetens skifttider.

Kommentar:

Dialog har förts med Västtrafik under planarbetet, föreslagna busshållplatser samt placering av dessa är avstämda med Västtrafik.

Närliggande planering

Förvaltningen ser att planförslaget bör kopplas samman med närliggande planerade utbyggnadsprojekt. Det innefattar bland annat de framtida planerna för batterifabriken i Arendal, Skra Bro och omvandlingen av Säve flygplats.

Kommentar:

Dialog förs med projektgrupper som arbetar med nämnda pågående projekt.

Kopplingar till styrande dokument

Översiktsplanen anger markanvändning *industrimark*, men även *kust- och landsbygd* samt *parker-, natur- och rekreationsområden*. Med tanke att planen strider mot översiktsplanens intentioner vill förvaltningen lyfta vikten av att behålla grönska inom planområdet. Även om området inte blir tillgängligt för rekreation och kommer vara inhägnat, är grönska viktigt för människors välmående och har sociala värden, så väl som ekologiska.

Kommentar:

Synpunkten skickas via denna skrivning vidare till exploitören.

Barnperspektiv

Ridanläggningen samt motorcrossbanan som finns i närheten av planområdet nyttjas till stor del av barn och unga, vilket ställer krav på trygga och säkra cykelkopplingar samt kollektivtrafik för att minska bilanvändandet. Att själv kunna ta sig till och från aktiviteter med cykel, moped, kollektivtrafik (och så vidare) är en viktig del i barn och ungas utveckling. Utifrån detta perspektiv är det viktigt att biltrafiken i området minskar.

Kommentar:

Noteras.

Sammanfattning

Sammantaget ställer sig förvaltningen positiv till planförslaget, då det ger möjlighet för ett bättre gång- och cykelvägnät med sammankoppling av

infrastruktur även norrut. Dessutom är de sociala aspekterna och SKA/BKA-processen väl genomförd och inarbetad i planhandlingarna.

Dock vill socialförvaltningen Hisingen betona att faktumet att planförslaget delvis går emot Göteborg stads översiktsplan. För att kompensera de natur och landsbygdsområden som drabbas bör ett krav vara att området hålls naturrikt och att landskapsbilden i så liten utsträckning som möjligt påverkas.

Kommentar:

Noteras.

5. Miljö- och klimatnämnden

Naturmiljö

Miljöförvaltningen noterar att ett omfattande naturvårdsunderlag tagits fram, vilket ger en god bild över naturvärden inom planområdet och inom gällande detaljplan för industrin. Området innehåller ett varierat naturlandskap med öppna marker, småvatten och olika typer av skogar, allt från fuktig lövskog till hållmarkstallskog.

Kommentar:

Noteras.

Känsliga fågelarter

I fågelinventeringen (bilaga 2 i naturvärdesinventeringen) pekas sex känsliga fågelarter ut som häckande arter, eller att de bedöms förekomma i eller i nära anslutning till området. Arterna är mindre hackspett, grönsångare, nattskärna, entita, duvhök och hussvala. Dessa arter har speciella biotopkrav och kan förväntas vara känsliga för habitatförluster.

I naturvärdesinventeringen och bilagda fågelinventering, markeras tre områden som revir för mindre hackspett. Miljöförvaltningen påtalar att arten inte har så små revir, utan dessa platser måste ses som delar i ett större revir eller överlappande revir.

Skärmbild från bilaga 2 i fågelinventeringen som visar inventeringsområdets avgränsning (röd markering), planområdet (vit markering) samt tre (grönstreckade) bedömda revir för mindre hackspett. Området med blå linje ligger inom detaljplanen.

Svenska forskningsrön visar att ett häckningsrevir för mindre hackspett i genomsnitt bör ha minst 40 hektar äldre lövträdsdominerad skog inom ett område av omkring 200 hektar. Både hona och hane hävdar delvis överlappande revir på omkring 100 hektar under en dryg månad före äggläggning. Revirets storlek ökar med lövskogens uppsplittring, så att arten behöver större arealer om skogsbestånden är små och belägna på längre avstånd från varandra.

Miljöförvaltningen bedömer att avgränsningen för reviret/revirens storlek behöver identifieras och kompletteras i naturvårdsunderlaget och planbeskrivningen inför granskningskedet både för mindre hackspett, men även för de andra fem känsliga fågelarterna.

Tillämpningen av artskyddsförordningen gör att dessa frågor behöver besvaras i planarbetet:

- Kommer exploateringen påverka populationerna av dessa känsliga fågelarter?
- Är påverkan så stor att det riskerar att inte tillfredställande nivå för populationen kan bibehållas?

Om exploateringen påverkar populationen negativt behöver dispens från artskyddsförordningen sökas hos länsstyrelsen. Miljöförvaltningen bedömer att detta bör undvikas genom att säkra att fågelarterna kan fortsätta häcka och födosöka inom befintliga revir.

Miljöförvaltningen bedömer att planbestämmelserna inte är tillräckliga för att säkra att populationen av mindre hackspett kan bevaras på tillfredställande nivå inom området. Ytterligare utredningar behöver göras inför granskningskedet. Planförslaget behöver eventuellt justeras beroende av resultatet. Dessutom kan förstärkningsåtgärder för fågelarterna bli nödvändiga att genomföra.

Kommentar:

En Artskyddsutredning (påverkansbedömning och åtgärdsförslag) för hackspett och andra fåglar har kompletterats och bilagt granskningshandlingarna (som en bilaga till Naturvärdesinventeringen). Kartunderlagen har också setts över och avgränsning för fågelrevir har tagits bort då denna avgränsning var missvisande.

Demobanornas påverkan

Inom delområde B, C och intilliggande område inom gällande detaljplan, föreslås en demobana byggas i ett slingrande lopp genom skogen. I 3D-vyn syns, att särskilt inom delområde B, har demobanan en omfattande sträckning.

Miljöförvaltningens erfarenhet av anläggning av breda stigar i naturområden är att träden som står kvar blir mer utsatta för vind och riskerar att falla. Även rotskador kan leda till att fler träd dör än de som avverkats vid själva anläggandet.

Miljöförvaltningen bedömer att detaljplanen behöver kompletteras med en åtgärdsplan för naturhänsyn inom området där demobanorna är tänkta att anläggas. Ett sakkunnigt utlåtande om hur användningen av demobanorna (buller, trafikrörelser med mera) eventuellt kommer störa djurlivet behöver komplettera naturvärdesinventeringen. Miljöförvaltningen bedömer att dessa underlag behövs till detaljplanen och inte ska skjutas fram till kommande miljötillståndsprövning.

Kommentar:

Stadsbyggnadsförvaltningen står fast vid bedömningen att demobanornas påverkan på naturvärden inom delområde B och C huvudsakligen tas omhand i

samband med miljö tillståndsprovningen. En artskyddsutredning har dock tagits fram och bilagts Naturvärdesinventeringen. Arbetet med ansökan om miljöfarlig verksamhet har påbörjats av exploatören, dialog med miljöförvaltningen har påbörjats i det forumet.

Jordbruksmark och lokaliseringsutredning

Miljöförvaltningen bedömer att detaljplanen inte visar varför inte annan mark kan användas än den föreslagna etableringen på jordbruksmark. Detaljplanen behöver specificeras avseende vilka ställningstaganden som ligger bakom valet att exploatera jordbruksmark.

Enligt 3 kap. 4 § miljöbalken får brukningsvärd jordbruksmark tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

I detaljplanen konstateras att jordbruksmark tas i anspråk för exploatering, men nästan inget tas upp från lokaliseringsutredningen. Det står att det är oklart vilken typ av åtgärder som kan göras förutom att undvika att jordbruksmarken tas i anspråk och att det inte bedömts som möjligt att undvika. Miljöförvaltningen bedömer att denna förklaring inte är tillräcklig.

Miljöförvaltningen bedömer att urvalskriterierna i lokaliseringsutredningen för frågan *Varför är förutsättningarna att ta annan mark i anspråk inte tillfredställande?* är bristfälliga. Följande urvalskriterier har använts:

- Mark i nära anslutning till befintlig huvudanläggning i Tuve, alternativt i anslutning till större transportled som underlättar en god kommunikation mellan anläggningarna och funktioner för besökare i centrum.
- Mark som ej redan är utpekad som verksamhetsområde eller utredningsområde för blandad stadsbebyggelse, planeringsreserv eller som av olika anledningar ska skyddas enligt kommunens översiktsplan eller mark som redan är föremål för planering genom detaljplaner eller planprogram.
- Mark på cirka 80 hektar som utgörs av både flack och kuperad terräng.

Miljöförvaltningen bedömer att den andra punkten i urvalskriterierna är felaktig, eftersom översiktsplanen är stadens redskap för att peka ut lämpliga platser för utveckling av verksamhetsområden. Översiktsplanens markanvändningskarta visar hur mark- och vattenområden ska användas. Det innebär att naturmark med mera, har samma tyngd som mark för verksamhetsområde. Miljöförvaltningen föreslår ett urvalskriterium som lyder ”Mark som inte är jordbruksmark”.

Miljöförvaltningen saknar beskrivning av ett nollalternativ, det vill säga att demobanorna ligger kvar där de finns idag.

Miljöförvaltningen vill också påtala att två av stödfrågorna i kapitel 6 inte är relevanta för frågan *Är jordbruksmarken brukningsvärd*. Stödfrågorna: *Är marken taxerad som jordbruksfastighet och Har marken erhållit jordbruksstöd framgår av domstolsbeslut i ärendet där saken har prövats. Det är faktiska förhållanden på platsen som avgör.*

Kommentar:

Planbeskrivningen har utökats med ett stycke som tydligare beskriver resultat från jordbruksmarksutredningen. Stadsbyggnadsförvaltningens bedömning är att

*jordbruksmarksutredningen är fullgod för aktuellt detaljplaneprojekt.
Länsstyrelsen delar Stadsbyggnadsförvaltningens bedömning.*

Detaljplanens avgränsning har ändrats och området som är utpekad som jordbruksmark, och bakgrunden till varför en jordbruksmarksutredning har tagits fram, påverkas nu i mindre utsträckning jämfört med samrådsförslaget.

Kompensationsåtgärder

Miljöförvaltningen bedömer att föreslagna kompensationsåtgärder inte är tillräckliga.

Miljöförvaltningen noterar att det finns några delområden där det är möjligt att höja naturvärdena genom att restaurera områdena. Dessa bör läggas till i kompensationsåtgärdslistan. Miljöförvaltningen vill lyfta fram två delområden.

- Naturvärdesobjekt 42, som är ett skogskärr, där mindre vattensalamander är noterat med hjälp av eDNA-teknik och tidigare observationer av större vattensalamander finns enligt Artportalen.
- Södra delen av område C har förbättringspotential för hasselnoksmiljöer.

Miljöförvaltningen ser även möjlighet att skapa nya ekosystemtjänster med anledning av förlust av värden knutna till odlingslandskap, till exempel att gynna blomning genom att skapa slätterängar, hamla lövträd, ge plats för frukt bärande träd och blommande buskar som gynnar pollinering med mera.

Miljöförvaltningen bedömer att planbeskrivningen och föreslagna kompensationsåtgärder behöver utredas vidare som en del av planarbetet inför granskningskedet.

Kommentar:

Arbetet med kompensationsåtgärder har fortlöpt mellan samråd- och granskning. Arbetet med förvaltningssatsningar och val av plats är fortfarande inte bestämt, men det planeras att göras förvaltningsinsatser i områdets relativa närhet.

Markmiljö

Planerad markanvändning är att klassificera som mindre känslig markanvändning (MKM). Den huvudsakliga källan för PFAS bedöms vara de brandövningsplatser som är belägna inom befintligt planområde och vidare utredning av PFAS sker inom Volvos befintliga verksamhet. Miljöförvaltningen bedömer att påträffade föroreningar inte utgör något hinder för att anta detaljplanen.

Kommentar:

Noteras.

Dagvatten

Enligt dagvatten- och skyfallsutredningen kommer fosformängder från planområdet att öka efter exploateringen. Miljöförvaltningen bedömer att ytterligare åtgärder för att reducera fosfor behövs inom planområdet.

Vattendraget Kvillen ingår sedan 2021 i Kretslopp och Vattens recipientkontroll. Mätningar visar att fosforhalten i Kvillen indikerar att vattendraget har dålig status med avseende på kvalitetsfaktorn näringsämnen. När en kvalitetsfaktor ligger i den lägsta klassen, dålig status, är varje försämring att betrakta som otillåten. För Kvillen har även kvalitetsfaktorn hydrologisk regim dålig status.

Miljöförvaltningen anser därför att utredningen bör kompletteras med en bedömning av påverkan på kvalitetsfaktornivå för alla relevanta kvalitetsfaktorer i både Kvillen och Osbäcken.

Av utredningens slutsatser framgår att ytterligare åtgärder för rening av dagvatten kan behövas för att detaljplanens genomförande ska vara förenligt med miljökvalitetsnormerna för vatten. Det anges även att den rening som sker genom bäckarna i markavvattningsföretaget innan dagvattnet når Kvillen och Osbäcken bör kunna tillgodoräknas som plats för rening.

Miljöförvaltningen anser att utredningen ska kompletteras, så att det tydligt framgår att det behov av rening och fördröjning som planen ger upphov till kan säkerställas inom planområdet. Miljöförvaltningen håller inte med om att den eventuella rening som sker utanför planområdet genom markavvattningsföretagens bäckar kan tillgodoräknas. Även dessa bäckars växt- och djurliv påverkas av högre halter näringsämnen och utsläpp från dagvatten. Små bäckar är dessutom ofta ännu känsligare, eftersom de ligger högst upp i avrinningsområdet och därmed har mindre flöden.

Kommentar:

Dagvattenutredningen har uppdaterats och visar nu beräkningar och förslag på åtgärder för fosforhalter.

Ytterligare en aspekt att beakta är att hårdgöringsgraden i området ökar i samband med exploateringen. Detta påverkar landskapets vattenhållande förmåga och kan innebära en ökad risk för att små bäckar och diken torkar ut i torrperioder, eftersom den naturliga avrinningen förändras. Även detta bör belysas och vid behov hanteras i dagvattenutredningen.

Miljöförvaltningen anser att dagvattenanläggningar inom planområdet bör utformas så att de ger mervärden i form av ekosystemtjänster och bidrar till biologisk mångfald.

Sammanfattningsvis bedömer miljöförvaltningen att planbeskrivningen behöver förtydligas gällande dagvattenhantering och hur miljökvalitetsnormerna för vatten ska klaras.

Kommentar:

Dagvattenutredningen har uppdaterats och beskriver hur detaljplanen inte negativt ska påverka små bäckar och dikens vattenhållande förmåga.

Planbeskrivningen har uppdaterats utefter dagvattenutredningens uppdatering.

Ljudmiljö

Miljöförvaltningen instämmer i att buller orsakad av ökad trafik till och från planområdet inte leder till att riktvärden överskrids.

Miljöförvaltningen noterar att det finns få bostäder i närområdet. Avståndet mellan bostäder och testbanor och vägar är tillräckligt långt för att riktvärdena ska klaras med marginal.

Det finns ett hus som ligger utanför detaljplanen intill Hisingsleden och som utsätts för höga trafikbullernivåer. Miljöförvaltningen bedömer att denna detaljplan inte kommer ha någon påverkan på bullernivån för detta hus.

Kommentar:

Noteras.

Tillgänglighet

Den norra delen av planområdet nyttjas idag som skogsmark med stigar som används för rekreation och som ridstigar. Enligt planförslaget ska detta område med demobanor stängslas in. Stängslingen kommer göra naturområdet omöjligt att nyttja i så fall. Verksamheten på demobanorna kommer vara igång vardagar dagtid klockan 07-16.

Enligt 3 kap 6§ miljöbalken ska områden som är av betydelse för friluftslivet så långt som möjligt skyddas mot åtgärder. Behovet av grönområden i tätorter och i närheten av tätorter ska särskilt beaktas. Miljöförvaltningen bedömer att det finns ett stort värde i att närboende ska kunna nytta området övrig tid, det vill säga kvällar och helger, för promenader, ridning och rekreation och att kunna passera fritt genom området.

Kommentar:

Detaljplanens avgränsning har ändrats mellan samråd- och granskning. Del av delområde A och B, som ingick i samrådsförslaget, ligger nu utanför detaljplanens avgränsning. Aktuell detaljplan påverkar nu inte de stigar och rekreativmöjligheter som ligger utanför detaljplanens avgränsning.

Information skickas genom denna skrivning vidare till exploatören, vilka får information om miljöförvaltningens ståndpunkt i frågan. Det är upp till exploatören att besluta om området ska eller inte ska hägnas in, staden har ingen möjlighet att beslut i att området ska bibehållas öppet och allmänt tillgängligt utanför verksamhetens öppettider.

I översiktsplanen benämns Hisingsparken som en stadspark. Miljöförvaltningen saknar en beskrivning i stycket Överväganden och konsekvenser av hur Hisingsparken påverkas av den ändrade vägdragningen. Miljöförvaltningen bedömer att intrånget är litet i stadsparken, men att kompensatoriska åtgärder för arealförlusten av stadspark behöver tas fram.

Kommentar:

I arbetet med skydds- och kompensationsåtgärder har olika åtgärder föreslagits. Arbetet med dessa har fortlöpt mellan samråd och granskning av detaljplanen.

Miljökonsekvensbeskrivning

I miljökonsekvensbeskrivningen står det att planförslaget har obetydliga konsekvenser för luftmiljö. Miljöförvaltningen bedömer att det snarare har små negativa konsekvenser, eftersom all nyexploatering leder till mer utsläpp genom bland annat ökad trafik.

Miljöförvaltningen bedömer också att konsekvensen för markmiljö bör ändras från obetydande till små negativa konsekvenser på grund av att markföroreningar hittats.

Miljöförvaltningen bedömer också att konsekvensen för dagvatten bör ändras från obetydande till små negativa konsekvenser på grund av att fosforhalterna i vattendragen ökar.

Kommentar:

MKB har sett över bedömningarna, i vissa fall har dessa uppdaterats och i andra fall har bakgrund till bedömningarna förtydligats.

Miljömål

Miljöförvaltningen bedömer att miljömålen påverkas mer negativt än vad som beskrivs i planbeskrivningen och miljökonsekvensbeskrivningen. Efter att miljöförvaltningens synpunkter ovan har beaktats behöver beskrivningen av miljömålen justeras.

Miljöförvaltningen håller inte med stadsbyggnadsförvaltningen om att planen har neutral påverkan på miljömålet Göteborg har en hög biologisk mångfald. Miljöförvaltningen bedömer att den biologiska mångfalden i huvudsak påverkas negativt av att naturområden och jordbruksmark exploateras.

Människomålet Göteborgarna har en hälsosam livsmiljö innebär bland annat att ekosystemtjänster nyttjas för att tillgodose människors behov, nu och i framtiden. Med anledning av att området med demobanor är tänkt att stängslas in kommer naturområdet inte kunna användas av allmänheten. Denna aspekt behöver läggas till i beskrivningen av miljömålet.

Kommentar:

Bedömningar om påverkan på de lokala miljömålen har uppdaterats i planbeskrivningen.

6. Idrott och föreningsförvaltningen

Idrotts- och föreningsförvaltningen har ingen egen mark i planområdet utan svarar utifrån de föreningar som finns i närområdet och att ridvägar påverkas. Området finns också med i Göteborgs stads plan för ridsport.

Kommentar:

Noteras.

Risken att ridvägen/motionsspåret Kärleksstigen påverkas av ett genomförande av detaljplanen kräver vidare dialog för att inte tappa viktiga värden utifrån föreningsliv- och folkhälsoperspektiv. Förvaltningen ser positivt på föreslagen kompensationsåtgärd av anläggandet av ny ridväg från Kättilsröd mot Huke gård, förutsatt att den blir trygg och fungerar fullt ut för föreningar och ryttare.

Kommentar:

Arbetet med kompensationsåtgärden flytt av ridväg, har fortlöpt mellan samråd och granskning. Dialog med verksamma på 4h-gården Kättilsröd har förts med målet att föreslagen sträckning ska vara lämplig för de som i stor utsträckning nyttjar ridvägen. Dialog har även förts mellan projektgruppen, stadsmiljöförvaltningen och idrott- och föreningsförvaltningen. Arbetet fortlöper efter granskning av detaljplanen.

Kompensationsåtgärden att tillgängliggöra entréer till de stigar som finns i naturområdet söder om planområdet är positivt. Det är viktigt att fortsätta dialogen under och efter planarbetet för att hitta den bästa lösningen. Kan besökare som vill promenera eller springa få närmre access till det allmänna naturområdet kan fysisk aktivitet främjas eftersom tillgängligt är av stor betydelse för utövande.

Kommentar:

Noteras.

Statliga och regionala myndigheter m.fl.

7. Länsstyrelsen

Länsstyrelsens samrådsyttrande har bilagts. Nedan följer ett utdrag ur yttrandet med kommentarer.

Länsstyrelsen bedömer att planförslaget behöver bearbetas vad gäller frågor som berör miljökvalitetsnormer för vatten, skyfall, farligt gods, geoteknik samt bergteknik. Kommunen bör även bearbeta förslaget avseende de råd och synpunkter enligt annan lagstiftning som Länsstyrelsen lämnar i yttrandet då dessa kan påverka detaljplanens genomförbarhet.

Länsstyrelsen bedömer med hänsyn till ingripandegrunderna i 11 kap. 10 § PBL och nu kända förhållanden att frågor som berör MKN vatten samt hälsa och säkerhet måste lösas på ett tillfredsställande sätt i enlighet med vad som anges nedan för att ett antagande inte skall prövas av Länsstyrelsen.

Prövningsgrunder enligt PBL 11 kap. 10 §

Enligt 11 kap. 10 § ska Länsstyrelsen överpröva kommunens antagandebeslut av en plan eller områdesbestämmelser om dessa kan antas strida mot någon av de fem prövningsgrunderna.

Länsstyrelsen befarar att:

Miljökvalitetsnormer (MKN) inte följs

Bebyggelse blir olämplig eller ett byggnadsverk olämpligt med hänsyn till människors hälsa och säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion

Kommentar:

Noteras.

Miljökvalitetsnormer för vatten och dagvattenhantering

Enligt 2 kap. 10 § PBL får planläggning inte medverka till att en miljökvalitetsnorm, MKN, enligt 5 kap. MB överträds. Kommunen måste därför visa hur planerade åtgärder påverkar vattenkvaliteten inom de vattenförekomster som kan beröras av planområdet samt hur de påverkar möjligheterna att följa uppsatta MKN för vatten.

Kommunen ska visa på vilka grunder bedömningen har gjorts, exempelvis med stöd av uppgifter från dagvattenutredning eller annat underlag som berör vattenkvaliteten. Detta gäller med avseende på såväl ytvatten som grundvatten. Bedömning ska göras på kvalitetsfaktornivå. Kommunen behöver redovisa hur genomförandet av detaljplanen påverkar möjligheten att följa MKN för vatten i berörda vattenområden. Det är dessutom viktigt att man även belyser påverkan på eventuella hydromorfologiska vattenkvalitetsfaktorer och inte bara vattenkvalitet.

I planbeskrivningen behöver en tydligare beskrivning av planerad dagvattenhantering lyftas in. I planbeskrivningen behöver det också finnas en motivering och slutsats avseende om miljökvalitetsnormer för vatten bedöms kunna påverkas av detaljplanen. Planbeskrivningen behöver också uppdateras med nu gällande miljökvalitetsnormer för dagvattnets alla recipienter, även berörda slutrecipienter (Nordre älv och Nordre älvs fjord).

Det resonemang som nu förs avseende påverkan på recipienterna vid den ökade föroreningsmängden samt flöden vid exploatering av planområdet behöver tydligare kopplas till, och motiveras av, att ingen negativ påverkan sker på möjligheterna att följa MKN vatten för samtliga recipienter samt de fiskvärden som finns i recipienterna Osbäcken och Kvillen. Det räcker inte att motivera med att riktvärden för dagvatten för Göteborgs kommun uppnås. Det är inte enbart halten ut som behöver bedömas utan också den årliga mängden föroreningar som tillförs vattendragen. Detta behöver vara grunden för resonemang kring val, dimension och placering av dagvattenåtgärder. Kommunen behöver därför även redovisa föroreningsberäkningar för hela planområdet som ställs i relation till miljö kvalitetsnormerna. Det är inte möjligt att tillgodoräkna sig den rening som sker, i exempelvis öppna diken, efter att dagvattnet lämnat planområdet. Vattnet skall renas och fördröjas på ett tillräckligt sätt inom planområdet.

Det är viktigt att byggdagvatten inom planområdet vid anläggningsskedet, tas omhand på ett tillräckligt sätt, så att det inte riskerar påverka vattenmiljön i berörda recipienter på ett negativt sätt, samt att möjligheten att följa MKN för vatten i berörda recipienter inte riskerar att äventyras. Utredningar som kommunen utfört har visat på förekomst av PFAS i både mark och grundvattnet inom planområdet. I det fortsatta planarbetet behöver kommunen beskriva hanteringen för byggdagvatten kopplat till PFAS, då risken för läckage av föroreningar via lokala dagvatten- och dräneringssystem och vidare ut till de omgivande ytvattenrecipienterna är hög.

Kommentar:

Dagvattenutredningen och till följd planbeskrivningen har uppdaterats och innefattar nu beräkningar om detaljplanens påverkan på fosforhalter, samt förslag på åtgärder.

Vid ansökan om bygglov ska sökande redovisa hur de fördröjer och renar dagvatten och om det finns kommunal dagvattenhanslutning. I samband med startbesked av bygglovet är dagvatten- och skyfall en fråga som hanteras. Sökande behöver tekniskt och specifikt beskriva hur dagvatten ska hanteras och tas omhand inom den egna fastigheten. Bland annat i Boverkets byggregler finns tydliga krav som innebär att när en tomt bebyggs ska dagvatten hanteras/fördröjas inom fastigheten. Dagvatten och skyfallsutredningar från detaljplaneskedet kan ligga till grund för beskrivningen och lämplighetsbedömningen. Med bakgrund i denna beskrivning, att dagvattenutredningen och skyfallsutredningen (Sweco, 2023) visar att det finns goda möjligheter att hantera dagvatten inom planområdet och att det finns olika möjliga lösningar för hur dagvattnet ska hanteras, är bedömningen därför att dagvattenhantering inte behöver regleras i detaljplanen.

Hälsa och säkerhet

Skyfall

Dagvatten- och skyfallsutredningens slutsats är att vidare utredning krävs med avseende på skyfall. Av planbeskrivningen framgår det att utredning ska tas fram inför granskningsskedet. Länsstyrelsen får därmed avvakta och kommer att granska frågan i nästa planskede. Om utredningen kommer fram till att åtgärder krävs för att göra marken lämplig med avseende hälsa och säkerhet så måste dessa åtgärder säkerställas. Hur dessa eventuella åtgärder säkerställas behöver framgå av planhandlingarna.

Kommentar:

En skyfallsutredning har tagits fram och bilagts planhandlingen. Planhandlingarna har uppdaterats och till följd av resultatet regleras nu att skyfall ska hanteras i plankartan. Fördröjningsvolymen föreslagna inom dagvattenutredningen har inte tagits hänsyn till inom skyfallsmodelleringen, varför nödvändiga volymer för skyfallshantering kan vara mindre. Det bedöms därför inte rimligt att reglera en volym på skyfallslösning i plankartan.

Farligt gods

Kommunen har valt att studera riskfrågan kopplat till farligt gods kvalitativt. Avstånd som legat till grund för bedömningar är ingen verksamhet (med personer) på kortare avstånd än 85 meter även om 50 meter sägs accepteras utan några åtgärder enligt PM Riskbedömning. Bedömningen baseras på att det främst är petroleumprodukter som går på leden. Inget framtidsperspektiv har belysts med avseende på mängder och ämnen.

I PM Riskbedömning framgår inte vilken risknivå som bedöms råda för etableringen. Länsstyrelsen anser att det av handlingarna inte går att utesluta att risknivån kan hamna inom det så kallade ALARP området.

Utifrån plankartan är det svårt att se vilka exakta avstånd det rör sig om där markanvändning K (kontor) och Z (verksamheter) tillåts.

Om besöksverksamhet och kontor hamnar kring 50–100 meter från en tungt trafikerad primär farligt godsled så är det troligt att åtgärder kopplat till ventilation hade föreslagits ifall en kvantitativ riskanalys hade genomförts. Detta är en vanligt förekommande åtgärd för liknande etableringar och förutsättningar.

Utifrån rimlighetsprincipen ska åtgärder införas för att minska risker om det är möjligt ur ekonomisk och teknisk aspekt, vilket även konsulten lyfter. Länsstyrelsen anser att kommunen bör överväga att införa skydd kopplat till ventilation så som placering högt och på motsatt sida från leden. Länsstyrelsen anser även att det ska vara tydligt att etableringen inte sker på oacceptabelt avstånd, vilket kanske framgår av plankartan om en skalstock hade funnits. Avstånd till riskkällan är alltid det bästa skyddet.

Kommentar:

Riskutredningen har uppdaterats utefter det inkomna yttrande. Detaljplanen reglerar nu att luftintag på byggnader närmre än 100 meter från Hisingsleden ska placeras i riktning bort från Hisingsleden. Planbeskrivningen har uppdaterats med information om farligt gods.

Geoteknik och bergteknik

Länsstyrelsen hänvisar till Statens geotekniska instituts yttrande i sin helhet, daterat 2023-04-19 (dnr. 5.2-2303-0405). Till granskningsskedet behöver kommunen bland annat tydliggöra sitt utlåtande kring släntstabilitet samt förtydliga behovet av stabilitetshöjande åtgärder för laster både vad gäller uppfyllnad som ej lovpliktiga laster. Eventuella åtgärder som krävs för att göra marken lämplig utifrån hälsa och säkerhet ska säkerställas. Hur dessa eventuella åtgärder säkerställas behöver framgå av planhandlingarna.

Kommentar:

Den Bergtekniska utredningen har kompletterats och förtydligats avseende släntstabilitet. Svar på yttrandet från SGI avseende stabilitetshöjande åtgärder finns under deras yttrande.

Råd enligt PBL och MB

Avtal behöver skrivas mellan kommun och Trafikverket gällande Hisingsleden. Planförslaget innebär åtgärd på Hisingsleden och bedöms påverka leden i mycket liten omfattning. Trafikutredningen tar dock endast hänsyn till trafikalstringen för aktuell detaljplan i ett område där kommunen planerar flera större exploateringar som kommer att påverka Hisingsleden, både vad gäller framkomlighet som trafiksäkerhet. Kommunen behöver ha med de kumulativa effekterna i sitt resonemang och fortsatt dialog med Trafikverket krävs. Då Trafikverket idag inte har i uppdrag att bygga om den norra delen av Hisingsleden behöver en avsiktsförklaring för Hisingsleden vara underskriven och klar innan detaljplanen antas. Detta för detaljplanens genomförbarhet. Eventuella åtgärder utifrån planförslaget som påverkar statligt vägnät ska även regleras i ett medfinansieringsavtal. Om ett sådant avtal krävs ska detta också vara underskrivet och klart innan detaljplanen antas. Se även Trafikverkets yttrande, daterat 2023-04-19 (dnr. TRV 2023/36627).

Kommentar:

Dialog har hållits mellan staden och Trafikverket. Svar på Trafikverkets yttrande finns under deras yttrande.

Farligt gods som olycksrisk bör framgå av planbeskrivningen

Länsstyrelsen råder kommunen till att lyfta in farligt gods som en olycksrisk i planbeskrivningen. Just nu är det bara i underliggande rapporter (PM Riskbedömning och MKB) som det framgår att frågan om farligt gods har studerats.

Kommentar:

Planbeskrivningen har uppdaterats och har nu ett stycke om Farligt gods.

Otydlig planbestämmelse kopplat till förorenad mark

Analys av grundvattnet i två provpunkter, varav en inom detaljplanområdet, påvisade mycket höga halter av ämnesgruppen PFAS. Halterna av PFAS översteg nivån där insats ska utföras för att vända betydande och ihållande uppåtgående trender. I två av de analyserade grundvattenproverna överskred PFAS även gränsen för miljökvalitetsnormen för grundvatten. Då källorna till PFAS föroreningarna ligger utanför planområdet bör vidare utredningar och eventuella avhjälpande åtgärder ske i samband med ordinarie miljötillsyn enligt miljöbalken. De påvisade halterna av PFAS påverkar dock inte planens genomförbarhet. Då grundvattnet i en punkt inom planområdet har påvisat höga halter av PFAS bör detta tas i beaktning, exempelvis vid länsvattenhållning, i samband med att exploatering sker. En § 28 anmälan behöver lämnas in till tillsynsmyndigheten, miljöförvaltningen i Göteborg, i samband med att markarbeten sker.

På plankartan finns följande planbestämmelse:

m₁: Startbesked får inte ges för ändrad markanvändning förrän markens lämplighet för bebyggande har säkerställts genom att markföroreningen har avhjälpats. Marken ska klara gällande krav för aktuell markanvändning.

Länsstyrelsen anser att denna planbestämmelse riskerar att vara otydlig då påvisade föroreningshalter inom m₁ understiger halterna för det generella riktvärdet MKM och därmed behövs inte avhjälpandeåtgärder för att säkerställa

föreslagen markanvändning. Kommunen skriver att marken inom m1 bör hanteras med restriktioner då PFAS påträffats i marken. Kommunen får avgöra om detta är rätt sätt att reglera. Det är dock viktigt att det framgår tydligt av planbeskrivningen.

Kommentar:

Staden håller med i Länsstyrelsen bedömning. Då bestämmelsen bedömts vara onödig har den plockats bort från plankartan.

Arkeologibegrepp och formuleringar bör revideras i planbeskrivningen

Länsstyrelsen anser att kommunen bör ändra formuleringarna gällande arkeologiska fyndigheter och utredning för att inte leda till missförstånd. Detta gäller sida 20 och 48 i planbeskrivningen.

Resultatet av de arkeologiska utredningarna är att fornlämningar har identifierats och det begrepp som ska användas är fornlämningar.

Arkeologiska fyndigheter är missvisande och inget begrepp som används och bör därför ändras till fornlämningar.

Länsstyrelsen vill även förtydliga innebörden av arkeologisk utredning. En arkeologisk utredning har syfte att ta reda på om det finns fornlämningar. När utredning har genomförts och fornlämningar identifierats är nästa steg att ta reda på mer om fornlämningarna och deras utbredning för att få ett kunskaps- och beslutsunderlag inför fortsatt planering och tillståndsprövning enligt kulturmiljölagens bestämmelser. Det görs genom arkeologiska förundersökningar av berörda fornlämningar.

Arkeologiska utredningarna har genomförts och nästa steg i processen för att hantera fornlämningarna blir arkeologiska förundersökningar. Det är därför missvisande i planbeskrivningen att ange att ”vidare arkeologiska utredningar behövs...”. Det behövs inga vidare arkeologiska utredningar utan nästa steg är arkeologiska förundersökningar. Detta bör kommunen ändra.

Kommentar:

Formuleringarna angående arkeologibegrepp har setts över och uppdaterats enligt yttrandet.

Anpassningar till landskapsbilden och kulturvärden bör tydliggöras

I området norr om planområdet ligger Huke gård som är utpekad i kommunens bevarandeprogram. Kulturmiljön och den omgivande landskapsbilden har tydliga drag av ett traditionellt och småskaligt jordbruk med åkrar, hästhagar och betesmark. I kommunens översiktsplan anges bland annat att natur-, kultur- och friluftsvärden ska värnas i den nordöstra delen av planområdet.

En kulturmiljöbeskrivning och landskapsbildanalys har tagits fram. Den samlade bedömningen av planförslaget är att det i den norra delen av planområdet medför en betydande påverkan i den delen av landskapsrummet.

I både MKB:n och landskapsbildanalysen redogörs det för ett antal åtgärder för att minska på negativ påverkan på kulturmiljövärdena i området. I planbeskrivningen anges det även att ”Byggnaders utformning ska anpassas till befintlig bebyggelse i området för att inte i för stor utsträckning påverka landskapsbilden”. Länsstyrelsen kan dock inte utläsa i planbeskrivningen eller plankartan på vilket sätt kommunen anpassar utformningen. Det kan finnas

planbestämmelser på plankartan som minimerar påverkan på kulturmiljövärdena men motiveringen för detta bör även framgå i planbeskrivningen. Detta bör kommunen tydliggöra till granskningsskedet.

Kommentar:

Bestämmelsen om nockhöjd på ny bebyggelse är den primära bestämmelsen som handlar om anpassning till befintlig bebyggelse, då denna efterliknar höjdregering i gällande plan. Planbeskrivningen har utökats med en tydligare beskrivning på hur anpassning bedöms göras.

MKN luft

Länsstyrelsen instämmer i luftutredningens slutsatser att nuvarande nivåer för MKN av kvävedioxid (NO₂) och partiklar (PM₁₀) sannolikt inte riskerar att överskridas i närområdet av aktuell detaljplan. Det prognosticeras för en generell trafikökning på vägarna i området och aktuell plan bidrar med 3 000 personbilar och 500 lastbilar per dygn. Trots trafikökningen bedöms utsläppen av kväveoxider minska till år 2028 på grund av skärpta utsläppskrav för vägtrafiken. Utsläppen av partiklar kommer till den allra största delen från slitage av vägbanan och ökar således när mängden trafik ökar. Den största ökningen av partikelutsläppen från nuläget till år 2040 beräknas ske på Hisingsleden (+ 126 %) med en trafikmängd på knappt 25 000 fordon per dygn år 2040. Trots detta bedöms MKN för PM₁₀ klaras på Hisingsleden utifrån att MKN klaras vid Gårda med knappt 100 000 fordon per dygn.

Länsstyrelsen vill skicka med att MKN för PM₁₀ överskreds vid Gårda år 2022. Dessutom är EU:s luftkvalitetsdirektiv under revidering och detta medför sannolikt att nivåerna för MKN kommer att skärpas till år 2030. I vilken utsträckning detaljplanens 3 500 tillkommande fordon per dygn bidrar till överskridandet av nuvarande, och eventuellt kommande skärpta, nivåer beror dessutom på vilka vägar de avser nyttja för att komma till målpunkten inom planområdet. All trafikökning i Göteborg kan bidra till ökade svårigheter att klara nuvarande och kommande krav för luftkvalitet, vilket i förlängningen kan medföra utmaningar för stadsutvecklingen.

Kommentar:

Noteras.

Jordbruksmarken har hanterats i tillräcklig omfattning

Kommunen har tagit fram en lokaliseringsutredning för ianspråktagande av jordbruksmark enligt 3 kap. 4 § MB. I lokaliseringsutredningen har kommunen vägt för- och nackdelar mellan olika platser samt sökt i angränsade kommun. Länsstyrelsen bedömer att kommunen har hanterat jordbruksmarksfrågan tillräckligt.

Kommentar:

Noteras.

Synpunkter enligt annan lagstiftning

Artskyddsförordningen

Flera groddjursarter förekommer i området; däribland åkergroda och större vattensalamander, som har strikt skydd genom 4a § artskyddsförordningen. Av MKB:n framgår att det ännu är oklart hur groddjur påverkas av detaljplanen. Detta blir en mycket viktig fråga för den fortsatta processen att reda ut. En utgångspunkt är att djuren ska kunna fortplanta sig och vila med framgång även om planen genomförs. Detta kan innebära krav på att markarbeten anpassas i tid till groddjurens livscykel, att vissa miljöer skyddas och att nya groddjursmiljöer

iordningsställs och tillåts bli funktionella innan befintliga livsmiljöer tas effekterna blir på groddjur snarast klargörs.

Kommentar:

Naturvärdesinventeringens bilaga om grod- och kräldjur har kompletterats med en Artskyddsutredning (påverkansbedömning och åtgärdsförslag) på de naturvärdeobjekt som bedöms ha direkt påverkan av detaljplanen genom byggrätt/flytt av väg. För objekt 4 och 41 föreslås att nya våtmarker/dammar anläggs i närområdet (eller att andra befintliga utökas). Nya/förstärkta anläggs i en mängd som motsvarar ungefär 150-200% av den yta som tas bort. De nya lokalerna anläggs säsongen innan de ursprungliga tas bort. Inga groddjursindivider bedöms behöva flyttas.

Även hasselsnok har strikt skydd enligt artskyddsförordningen. Av MKB:n framgår att planen ”förefaller i stora drag” ha tagit hänsyn till lämpliga livsmiljöer för hasselsnok. Det här är enligt Länsstyrelsens uppfattning alltför otydligt. MKB:n behöver peka ut vilka områden i planområdet som antas ingå i hasselsnokens hemområde, och vilka effekter på hasselsnok som planen förväntas medföra.

Länsstyrelsen önskar att sökanden i sina kommande ansökningar om dispens från det generella biotopskyddet anger att diken, dammar med mera har betydelse för grod- och kräldjur i området, och i relevant omfattning hänvisar till plansamrådet och tillhörande handlingar.

Länsstyrelsen noterar att sökanden överväger flytt av groddjur vid objekt 41 i naturvärdesinventeringen. Länsstyrelsen inser att syftet är att mildra negativ påverkan på groddjur. Emellertid behövs dispens för att fånga (flytta) groddjur, och en dispens kan bara bifallas om det saknas annan lämplig lösning. Det blir således mycket viktigt för sökanden att noga utreda och beskriva alternativa lösningar som innebär att påverkan på groddjuren uteblir. Om det inte är orimligt att tillgodose detaljplanens intresse utan påverkan på groddjursmiljön saknas förutsättningar att bevilja dispens för att fånga och flytta djuren.

Kommentar:

Som beskrivet ovan har Naturvärdesinventeringens bilaga om grod- och kräldjur kompletterats med en påverkansbedömning. Nya våtmarker anläggs/förstärks i närområdet. Bedömningen är att inga groddjursindivider bedöms behöva flyttas.

Det framgår att demobanorna kan öka risken att växelvarma djur, som attraheras av demobanornas värme, dödas av trafik. Av MKB:n framgår att faunapassager är en effektiv skyddsåtgärd för att minska den här risken. Länsstyrelsen anser att en effektivare skyddsåtgärd i det här avseendet är att uppföra anordningar, till exempel L-stöd, som hindrar djuren från att ta sig upp på demobanorna. Sökanden bör därför utreda och beskriva möjligheterna att anlägga effektiva hinder för groddjur vid demobanorna. Faunapassager är emellertid viktiga för att minimera barriäreffekter och tillåta att arter – särskilt de med begränsad spridningsförmåga – kan röra sig mellan fortplantningsområden, jaktmarker och viloplatsar.

Länsstyrelsen noterar att MKB:n anger olika anpassningar av hänsyn till fågellivet. Såvitt Länsstyrelsen kan utläsa befaras inga fågelarter störas på ett enligt artskyddsförordningen otillåtet sätt. Emellertid är det mycket positivt att avverkningar och anläggningsarbeten genomförs utanför fåglarnas häckningstid samt att habitatstärkande åtgärder genomförs i närområdet.

Kommentar:

Noteras.

När det gäller påverkan på fladdermöss noterat Länsstyrelsen att ”påverkan i mindre grad utgörs av direkt förstörelse av bo- och uppehållsplatser”. Det tycks därmed stå klart att bo- och uppehållsplatser försvinner, om än i begränsad omfattning. Det behöver framgå tydligare om berörda arter kan finna alternativa bo- och uppehållsplatser i närområdet, eller om den planerade verksamheten leder till att populationens utbredning minskar. Det bör också framgå tydligare vilka åtgärder som ska vidtas för att minimera ljusföroreningar i området; skrivningarna i MKB:n uppfattar Länsstyrelsen är lite otydliga på den punkten (skyddsåtgärderna i MKB:n har status ”förslag”). I händelse av att ljusföroreningar inte kan undvikas behöver det framgå vad detta innebär för fladdermöss i området; kan de nyttja likvärdiga miljöer i närområdet eller inte?

Kommentar:

En artskyddsutredning har tagits fram och ligger som en bilaga till Naturvärdesinventeringen (Naturcentrum, 2023). Artskyddsutredningen landat i att det inventerade området bedömts ha relativt lågt värde för fladdermöss och att inte särskilda skydds- eller kompensationsåtgärder bedömts vara nödvändiga.

Vattenverksamheter

Länsstyrelsen vill uppmärksamma kommunen att eventuella åtgärder i befintliga vattenområden inom planområdet, kan utgöra vattenverksamhet enligt 11 kap. MB. Arbeten i vatten är anmälnings- eller tillståndspliktiga om det inte är uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen skadas. Samråd/anmälan ska ske i tidigt skede med Länsstyrelsen.

Kommentar:

Noteras.

Grundvatten

I underlaget redogör kommunen för att nya byggnader bör förses med pålgrundläggning för att förhindra påverkan från sättningar i området.

Länsstyrelsen vill därför upplysa om att åtgärder som kan innebära bortledning av grundvatten (pålning, schaktning samt djup grundläggning alternativt underjordiska källare/garage) innebär en vattenverksamhet som regleras i 11 kap. MB. Bortledning av grundvatten är tillståndspliktig om det inte är uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen skadas genom vattenverksamhetens inverkan på vattenförhållandena. Det är verksamhetsutövarens ansvar att göra denna bedömning. I det fall åtgärden bedöms vara tillståndspliktig ska samråd utföras i tidigt skede med Länsstyrelsen.

Kommentar:

Noteras.

Markavvattnings

I sitt underlag har kommunen beskrivit markavvattningsföretag som potentiellt kan komma att beröras av exploateringen. Om kommunen misstänker att den kommande exploateringen kan komma att ha en negativ effekt på markavvattningsföretagen, ska kommunen samråda med de inför vidare arbete med planförslaget.

Länsstyrelsen vill vidare informera om att åtgärder som utförs för att skydda mot vatten med avsikt att varaktigt öka en fastighets lämplighet för till exempel bebyggelse kan innebära markavvattning enligt 11 kap. MB. Frågan att utreda om det krävs åtgärder som innebär markavvattning och vilka fastigheter som är berörda ska prioriteras i det fortsatta planarbetet. I kommande planhandlingar behöver det förtydligas om planerade åtgärder kommer att kräva markavvattning. I Västra Götalands län är markavvattning förbjuden och om så avses utföras krävs dispens och tillstånd från Länsstyrelsen.

Kommentar:

En markavvattningsföretagsutredning har påbörjats av staden, en utredning om vilka fastigheter som bedöms omfattas i markavvattningsföretaget har tagits fram. Exploatören ansvarar för att utreda frågan vidare. Detaljplanen och dess åtgärder bedöms inte innebära markavvattning, det vatten som föreslås avledas från området är dagvatten, en åtgärd som inte klassas som markavvattning.

Undersökning om betydande miljöpåverkan

Kommunen bedömer att förslaget innebär betydande påverkan på miljön. Länsstyrelsen delar kommunens åsikt. Samråd med Länsstyrelsen om miljökonsekvensbeskrivningens avgränsning och omfattning enligt 6 kap. 11–18 §§ MB har genomförts 2022-11-14 (dnr. 402-43984-2022).

Kommentar:

Noteras.

8. Trafikverket

Trafikverket ställer sig positiva till den utveckling som sker i området. Dock kommer den totala omvandlingen och utvecklingen av området kräva stora investeringar kopplat till Hisingsleden. Åtgärderna som krävs syftar till bibehållen och förbättrad trafiksäkerhet och framkomlighet.

Trafikverket noterar att föreslagen åtgärd till aktuell detaljplan i trafikutredningen, att justera trafiksignalen på Hisingsleden, bedöms påverka Hisingsleden i mycket liten omfattning. Förslaget innebär en omprioritering av trafikströmmarna där Hisingsledens trafik idag är prioriterad. Utredningen har dock endast tagit hänsyn till trafikallsträngen för aktuell detaljplan i ett område med stora trafikallstrande exploateringar (utöver aktuell detaljplan) som kommer att påverka Hisingsledens framkomlighet och trafiksäkerhet. Trafikverket efterlyser ett resonemang och dialog med Staden kring den här slutsatsen och åtgärden. Trafikverket anser att hänsyn måste tas till övrig utveckling och trafikallstring i området och andra eventuella trimningsåtgärder som krävs i närtid innan man kan ta ställning till föreslagen lösning kring reglering av ljussignal.

Kommentar:

Trafikanalysen har uppdaterats och det framgår nu tydligare att analysen även tagit hänsyn till trafikallstring från övrig utveckling i området.

Trafikverket har idag inget uppdrag på att bygga om den norra delen av Hisingsleden. Inriktningen i dagsläget är att Göteborgs Stad ska finansiera en ombyggnation av Hisingsleden fram till och med Holmvägen eftersom Trafikverket inte kan och har något uppdrag att möta behovet i den takt som exploateringarna kräver ny infrastruktur. Detta kommer att regleras i en avsiktsförklaring gällande Hisingsleden som just nu är pausad på grund av omtaget för Säve planprogram. Trafikverket utgår från att detta arbete kommer

påbörjas så fort Göteborgs Stad vet mer om utvecklingen i Säve. Avsiktsförklaringen kommer även att omfatta aktuell detaljplan.

Kommentar:

Noteras.

Trafikverket ser positivt på om man kan avhjälpa köproblematiken med mobility management åtgärder och poängterar vikten av fortsatt arbete och dialog kring den här typen av åtgärder och insatser.

Kommentar:

Noteras.

Dagvatten och skyfall

Dagvatten ska hanteras inom fastighetens gränser och får inte belasta den statliga infrastrukturen. Trafikverkets diken, trummor och andra anläggningar är enbart till för vägens avvattning, och Trafikverket tar normalt sett inte emot vatten från andra verksamheter. Inget tillkommande vatten får tillföras Trafikverkets vägdikey jämfört med befintliga förhållanden.

Kommentar:

Noteras.

Risk

Trafikverket anser att Räddningstjänstens eventuella synpunkter på lokalisering och utformning av byggnader ska inhämtas och beaktas.

Kommentar:

Räddningstjänsten har medverkat i detaljplanearbetet genom bland annat inläsning av riskanalys.

Avsiktsförklaring och medfinansieringsavtal

Innan detaljplanen antas ska en avsiktsförklaring för Hisingsleden vara underskriven och klar. Avsiktsförklaringen reglerar riktlinjer och förutsättningar gällande bland annat finansiering och utförande kopplat till de totala exploateringarna i närområdet.

Eventuella åtgärder utifrån aktuell detaljplan som påverkar statligt vägnät ska regleras i ett medfinansieringsavtal där alla åtgärder som krävs på grund av exploateringen ska bekostas till fullo (100 %) av exploateringen. Om ett sådant avtal krävs så ska detta vara undertecknat och klart senast innan antagen detaljplan.

Kommentar:

Stadens hållning är att ny detaljplan har en skarpare tidplan och inte kan avvakta en avsiktsförklaring. I dialog med Trafikverket har kommunen argumenterat för att släppa fram ny detaljplan under förutsättning att man säkerställer utrymme för utbyggnad av ett eventuellt nytt mot i höjd med Jockeyvägen samt säkerställer utbyggnad av ett lokalt vägnät.

9. Lantmäterimyndigheten

Planbeskrivning

Från Planbeskrivningen:

”Ledningsrätt 1480K-2019F105.1 samt 1480K-200F188.1 ligger inom område för ny detaljplan. ”

Ledningsrätt genom södra delen av planområdet heter 1480K-2000F188.

Av planbeskrivningen kan man utläsa att befintliga ledningsrätter inte ska upphävas eller ändras, då ska u-område läggas ut på plankartan i enlighet med ledningsrätternas läge. Vid avsaknad av u-område kan tolkningen bli att ledningsrätten ska upphävas. Det finns byggrätt där ledningsrätterna är belägna i plankartan. Lantmäterimyndigheten vill därför förtydliga att just när det gäller att kunna säkerställa en ledning eller anläggning som ingår i ett allmänt ledningsnät med ledningsrätt är det bra med u-område på kvartersmark alternativt kvartersmark för teknisk anläggning i nya detaljplaner.

Kommentar:

Det har inte bedömt relevant att införa u-område för de ledningar som finns inom området. Ledningarna som finns inom delområdet D avses flyttas.

I tabellen på sidan 64 redovisas utfartsförbud men gör ingen redogörelse om det bara gäller motortrafik eller även avser cykel- och gångtrafik. I planbestämmelsen i plankartan står det ”Stängsel, utfart och annan utgång” i rubriken och Utfart får inte finnas. Någon närmare beskrivning finns inte, varken i plankartan eller planbeskrivningen.

Kommentar:

Bestämmelsen om utfartsförbud har efter uppdaterade planhandlingar tagits bort.

Under rubriken ”servitut och ledningsrätt” nämns bland annat servitutet 14-BJL-438.2 och hur rättigheten berörs av kommande detaljplan. Det finns flera andra rättigheter som inte beskrivs hur de berörs. Bland annat rättigheten 14-TUV-49.1 som är till förmån till Tuve 93:2 och belastar Tuve 36:2 med ändamålet damm. Hänvisa till att berörda rättigheter finns i fastighetsförteckningen.

Kommentar:

Planbeskrivningen har uppdaterats och hänvisar till att berörda rättigheter finns i fastighetsförteckningen.

I planbeskrivningen framkommer det att kommunen och exploatören ska ingå i ett genomförandeavtal gällande ledningar nya läge, maröverföring m.m. Lantmäterimyndigheten vill upplysa att beroende på hur och när avtalen är upprättade kan dessa bedömas att vara medgivande enligt fastighetsbildningslagen, ledningsrättslagen och eventuellt anläggningslagen.

Kommentar:

Noteras.

Plankarta

Så länge den analoga kartan är originalet är det viktigt att plankartan är tydlig och läsbar. Det är otydligt vilken typ av gräns det är ovanför bestämmelsen ”m1” på bilden nedan. Ändra upplösning på linjen så att fler prickar visas.

Kommentar:

Läsbarhet har setts över i plankartan, gränsen som hänvisas till är borttagen då planbestämmelsen m1 har utgått.

Bestämmelser i kvartersmark längst västerut E4, J och H1 är svåra att läsa utan att zooma in mycket, i övrigt går det bra att läsa planen.

Kommentar:

Kommentaren är åtgärdad.

Ser ingen skala i plankartan.

Kommentar:

Skalstocken är nu tillagd på plankartan.

Det finns inget u-område i plankartan eller i planbeskrivningen där det är befintliga ledningsrätter. Se kommentar för planbeskrivningen ovan.

Kommentar:

Det har inte bedömts relevant att ha u-områden på plankartan.

Inom planområdet finns flera bestämmelser om största byggnadsarea inom egenskapsområde. I det fall området ska utgöra fler fastigheter finns risk att det inte går att fastighetsbilda. Om bygglov inte meddelats för alla fastigheter som efter förrättningen finns inom hela egenskapsområdet, går det inte att avgöra att varje fastighet tilldelats byggrätt. Det kan hindra fastighetsbildning.

Kommentar:

Utgångspunkten är att kvartersmark inom planområdet ska utgöras av en fastighet. Stadsbyggnadsförvaltningen är medvetna om den potentiella risken i att inte reglera byggrätt/fastighet inom egenskapsområdet. Eftersom utbyggnad primärt är reglerad på en specifik byggrätt i kvadratmeter och inte i % har det inte bedömts passande att reglera byggrätt/fastighet inom egenskapsområdet.

Enligt planbeskrivningen, sida 61, framkommer det att genomförandetiden är 10 år. Det står inget på plankartan om hur lång genomförandetiden är, vilket innebär att den är 15 år.

Kommentar:

Plankartan har uppdaterats med skrivningen om att genomförandetiden är 10 år (120 månader).

Illustrationsritningen

I illustrationsritningen redovisar linjer med brun och orange färg inom område C och B. Det finns ingen förteckning vad dessa streck innebär. Streckens innebörd bör redovisas i illustrationsritningens innehållsförteckning.

Kommentar:

Illustrationsritningen har uppdaterats och inkluderar en teckenförklaring för aktuella linjer.

Upplysning:

Inom stadsplanen, akt 1480K-II-3458, gäller 39 § byggnadsstadgan (BS), vilket kan medföra hinder mot framtida fastighetsbildning som kan önskas att göra i området. Ny fastighetsgräns får inte bildas i närmre fastighetsgräns än halva byggnadshöjden och inte närmare fastighetsgräns än 4,5 meter om inte medgivande från byggnadsnämnden ges.

Kommentar:

Noteras.

Lantmäterimyndigheten har i övrigt inga synpunkter på förslaget

Kommentar:

Noteras.

10. Sveriges geotekniska institut (SGI)*Geoteknik*

Den geotekniska utredningen [6] har identifierat ett behov av stabilitetshöjande åtgärder för laster. För planerade förhållanden har konsulten antagit en max uppfyllning på 2 m, men det är oklart om detta kan bli aktuellt. Det är även oklart vilka ej lovpliktiga laster som kan bli aktuella i området.

Nödvändiga åtgärder som krävs för att säkra planområdets lämplighet med avseende på ras och skred behöver säkerställas på ett plantekniskt godtagbart sätt. SGI tar inte ställning till hur detta hanteras, men vi noterar att information om dessa åtgärder även återfinns i planbeskrivningen [2], vilket inte är juridiskt bindande.

Kommentar:

SGI lyfter i sitt samrådsyttrande att det råder oklarheter kring vilka ej lovpliktiga laster som kan bli aktuella i området. I redovisad geoteknisk utredning visas att ej lovpliktig uppfyllnad om 0,5 m inte innebär några stabilitetsproblem. Det finns därför inget behov att säkerställa stabilitetshöjande åtgärder. Om uppfyllnader över 0,5 m i framtiden skulle bli aktuella inom området råder lovplikt för dessa varför stabiliteten säkerställs i samband med handläggandet av marklovet. I övrigt kan inte Stadsbyggnadsförvaltningen se att det skulle finnas några andra ej lovpliktiga laster att ta hänsyn till.

Bergteknik

SGI saknar entydigt utlåtande kring stabiliteten i slänter i anslutning till allmän platsmark i underlag [9] och [2]. Vi undrar också över tillgängligheten för allmänheten till kvartersmark i bygg och driftskedet. Detta har inverkan på den riskbedömning som behöver tas hänsyn till med avseende på PBL.

Kommentar:

Bergteknisk utredning har uppdaterats och tydliggör utlåtandet kring stabilitet i slänter.

11. Räddningstjänsten

Har följande synpunkter:

Räddningstjänsten har tidigare under planprocessen deltagit på startmöte och på workshop avseende riskhänsyn.

Kommentar:

Noteras.

Riskhänsyn

Detaljplaneområdet ligger inom det av Länsstyrelsen i Västra Götaland angivna riskhanteringsavståndet på 150 meter från led för farligt gods. Riskbilden behöver därmed utredas och hanteras vilket Briab fått i uppdrag att göra.

Räddningstjänsten har granskat Briab:s PM Riskbedömning (version 1.0) och bedömer att den kan utgöra beslutsunderlag i planarbetet.

Kommentar:

Noteras.

Framkomlighet

Utrykningsfordon skall i en akut situation kunna ställas upp på så vis att avståndet mellan fordon och byggnadens entré inte överstiger 50 meter. Föreslagen reglering av mark bedöms ge förutsättningar vid byggnation.

Kommentar:

Noteras.

Brandvattenförsörjningen.

Frågan är inte beaktad i planbeskrivningen. Enligt räddningstjänstens beslut (dnr. 0072/22) är tillgång till brandposter i gata med täckning och kapacitet enligt Svenskt Vattens publikation P114 en förutsättning för att kunna bedriva effektiv räddningsinsats inom planlagt område. Räddningstjänsten har inte kännedom om några brandposter inom planområdet eller fastigheten Tuve 93:2. Det kan dock finnas privata brandposter inom befintlig industriverksamhet. Närmsta brandpost enligt räddningstjänstens kartstöd ligger 270 meter söder om Stenebyvägen i Östergärde industriområde.

Kommentar:

Planbeskrivningen har uppdaterats med skrivning om brandvatten.

Släckvatten hantering

Frågan är beaktad i planbeskrivningen. Detaljeringsgraden är i paritet med behovet under planprocessen. Finns det en förväntan på ett särskilt agerande av räddningstjänsten för att hindra släckvattenkontaminering av recipient behöver det framgå i ett insatsstöd som tas fram av verksamheten.

Kommentar:

Noteras.

Översvämning skyfall

I dagvatten- och skyfallsutredningen anges att möjligheten att genomföra planen enligt Göteborgs riktlinjer för skyfallshantering behöver utredas vidare och om skyfall inte hanteras korrekt kan det finnas risk för människors hälsa eller säkerhet. Frågan är med andra ord inte färdig. Följs specifikationer för utrykningsfordon och utrymmande enligt tillägget till översiktsplanen rörande skyfall har räddningstjänsten inget att erinra.

Kommentar:

Dagvattenutredningen har uppdaterats och en skyfallsutredning har tagits fram och bilagt planhandlingarna. Utformning av detaljplanen ämnar följa specifikationer i TTÖP.

Bedömning

Brandvattenförsörjningen behöver säkerställas inom planområdet. I övrigt har räddningstjänsten inget att erinra mot planen i sam rådsskedet.

Kommentar:

Noteras.

12. Västtrafik

Västtrafik har tagit del av nämnda handling.

Vi har busstrafik på Stenebyvägen med hållplatsen Volvo Tuve LA. Denna hållplats finns bara i riktning västerut. Vi vill att man i trafikförslaget lägger in ett läge även österut så att hållplatsen blir komplett.

Vad beträffar Hållplats vid Volvo Tuve LB, förstår vi det som att vi kommer att fortsatt behöver kommunicera med Volvo AB om placering och utformning. Den illustration som finns med i trafikutredningen är fungerar för vår trafik.

Kommentar:

Noteras.

Sakägare

Inga sakägare har inkommit med yttrande

Vid publicering på Stadens webbplats anges inte personuppgifter så som namn, fastighetsbeteckning eller adress. Synpunkterna finns i sin helhet på Stadsbyggnadsförvaltningen.

Bostadsrättsinnehavare, hyresgäster, boende

13. Boende 1

Jag med familj bor på Hukegården med fastighetsbeteckning Huke 37:1, med adress Hukevägen 50, 417 46 Göteborg. Vi har arrenderat gården sedan april 1986 och driver jordbruk och har även inackordering av hästar.

Vi förstår att Volvo vill expandera men vill samtidigt att ni värnar om att vi kan fortsätta med att bruka jorden runt gården då vår verksamhet behöver den arrenderade marken.

På de kartor som vi sett ser det ut som om det skall byggas i skogen men vill förankra att ni tar hänsyn till vår fastighets placering med marker runt om, förslagsvis att man lämnar en skogsridå mot vår fastighet.

Vi har sett och läst i översiktsplanen att befintlig bebyggelse inom vårt område skall behandlas med varsamhet så att värdena inte går förlorade, även natur-, kultur- och friluftsvärdena skall värnas och så även att de areella näringar skall värnas.

Vi hoppas att hänsyn kan tas till våra önskemål och vill gärna ha en fortsatt dialog. Jag bifogar ett par bilder som visar mark och utsikt runt vår gård.

Kommentar:

Samtal har först via telefon med boende 1. Detaljplanens gränser påverkar inte de arrenden där boende 1 driver jordbruk och inackorderar hästar. Påverkan på den yta som översiktsplanen pekar ut som areella näringar har minskats genom att detaljplanens avgränsning har ändrats.

Övriga

14. Naturskyddsföreningen

Naturskyddsföreningen i Göteborg ställer sig emot "Detaljplan för verksamheter vid Norra Stenebyvägen inom stadsdelen Tuve" med motivering på de flertal brister som detaljplanen besitter samt negativa påverkan, baserat på både Göteborgs egna klimat-och miljöprogram och Sveriges miljömål enligt planens egen miljökonsekvensbeskrivning (MKB). Föreningen har tidigare motsatt sig Volvokoncernens expansion i området sedan översiktsplanens förslag 2022.

Enligt planbeskrivningen är planens syfte att möjliggöra: "...nyetablering av ett kundcenter och tillhörande demobanor samt en utökning av befintlig industriverksamhet." Det kommer innebära exploatering av orörda närliggande naturområden och fragmentering av skogsmiljöer. Det kommer innebära fler barriärer och mindre splittrade naturmiljöer skapas. Enligt sida 9 i planbeskrivningen är "Exploatörens intentioner är att området ska förbi naturlig men även omfattas av demobanor." Enligt "Biologisk mångfald i urbana miljöer förutsättningar, fördelar och förvaltning, Lunds universitet, 2014" innehåller små områden generellt färre arter än stora, sammanhängande områden, även om den totala yta vore tillräcklig. Därför skulle detaljplanen mest troligen innebära en förlust av biologisk mångfald. Vidare fortsätter planbeskrivningen med att "Området förväntas dock hägnas in vilket innebär att allmänheten inte kommer ha tillgång till området." vilket skulle störa friluftslivet som idag finns på platsen.

Naturvärden

Enligt planbeskrivningen på sida 18 innehåller det aktuella området ett flertal viktiga naturvärden med en klassificering upp till "högt naturvärde (klass 2)" på specifika platser. Enligt Lantmäteriets kartmaterial har planområdet historiskt sett bestått av småskaligt jordbruk, men industrier har tagit över mer och mer. Därför har platsens höga naturvärden tryckts undan över tid eller helt försvunnit, med en högre andel kantzoner mot naturområdena som konsekvens. Idag argumenterar planbeskrivningen att naturområdena inte har tillräckligt hög biologisk mångfald, till exempel att träden inte är tillräckligt gamla och stora, och därför är det inte värt att bevara och vidareutveckla platsen. Men vad historiska kartor visar är den potential som platsen kan ha om Göteborgs Stad väljer att satsa på den biologiska mångfalden. Istället avvisas detta till fördel för näringslivsintressen.

Sammanlagt har ett fyrtiotal naturvårdsarter inklusive ett tjugotal särskilt skyddsvärda fåglar identifierats inom utredningsområdet. Platsen har påvisat sju fladdermusarter som samtliga är fridlysta. För en fullständig karta med detaljerad beskrivning av fyndplats för varje specifik art, se naturvärdesinventeringar i bilaga 3 till planbeskrivningen. Nedan presenteras kommentarer från Naturskyddsföreningen i Göteborg gällande volvokoncernens tidigare detaljplaner som anses fortfarande vara aktuella i denna detaljplan, med mindre korrigeringar:

- Naturskyddsföreningen vill här hänvisa till "Detaljplan Sörred - Verksamhet vid Pressvägen" (Diarienummer SBK: 0860/21) som i sin tur hänvisar till "Detaljplan för Logistikcentrum vid Hisingsleden inom stadsdelarna Björlanda och Sörred (Diarienummer: 1084/04 (FLLA 4947))" för att påvisa att man inte kan hänvisa till tidigare exploateringar där man i närtid konstaterat att flytt eller kompensation misslyckats eller inte följts upp.
- Naturskyddsföreningen i Göteborg fick i samråd för "Detaljplan Sörred – Verksamhet vid Pressvägen" (Diarienummer SBK: 0860/21) ta del av en utvärdering av kompensationsåtgärder vidtagna i Svarte mosse. Enligt dess slutsats: "För att inte riskera att det uppstår ett glapp mellan att ursprungliga habitat försvinner och åtgärder kan anses som lämpliga bör vissa åtgärder vidtas väl tilltagen tidsperiod innan det ursprungliga habitatet försvinner". Naturskyddsföreningen i Göteborg vill att fullständiga miljökonsekvensbeskrivningar för hela industriområdet tas fram när det kommer till fler ansökningar om dispenser i området. Ett

helhetsperspektiv är nödvändigt för att motverka att skyddsvärda arter flyttas från område till område.

Föreningen vill här påvisa att samma kompensationsåtgärder föreslås i området. Dessa uppfyller inte de önskade resultat man ofta lutar sig mot vid exploatering i industriområdet på Hisingen. Naturskyddsföreningen i Göteborg önskar att staden följer de antagna miljö och klimatmålen och slutar att godkänna detaljplaner som tydligt visar på en negativ påverkan.

Kommentar:

Staden är ense om att det behövs en bättre överblick över stadsutvecklingens påverkan på naturområden på Hisingen samt en översyn och uppföljning av skydds- och kompensationsområden som är utförda och planerade. Arbetet med att få till ett sådant arbete är påbörjat. Detta arbete kommer vara fränkopplat detaljplanens arbete.

Planen beskriver ett antal kompensationsåtgärder som har syftet att bemöta de konsekvenser som detaljplanen kommer innebära. Dock är dessa åtgärder antingen för små för att kunna skapa viktiga skydd eller mycket bristande i sin planering.

Kommentar:

Arbetet med skydds- och kompensationsåtgärder har fortlöpt mellan samråd och granskning av detaljplanen. En ytterligare bilaga till Naturvärdesinventeringen har tagits fram: Artskyddsutredning, Naturcentrum, 2023. Denna utgör bland annat ett stöd för föreslagna skydds- och kompensationsåtgärder.

Planen har anpassats mycket lite för identifierade naturvärden. Till exempel nattaktiva djur såsom fladdermöss påverkas negativt, då förlusten av nattmörkret kan leda till ökad predation, svårighet att hitta föda, ändrade konkurrensförhållanden mellan arter eller att djur lockas till farliga miljöer såsom vägar och trafikleder (SLU, 2020).

Kommentar:

Planförslaget har uppdaterats mellan samråd- och granskning och har, i något större utsträckning, anpassats till vissa identifierade natur- och kulturvärden huvudsakligen genom att planområdet har minskats i nordväst. En artskyddsutredning har tagits fram och bilagt planhandlingarna (Bilaga 8 till NVI, Naturcentrum, 2023). Enligt artskyddsutredningen bedöms området ha relativt lågt värde för fladdermöss. Ett område finns utpekad som habitat med potentiellt värde, men några lagskyddade förekomster har inte kunnat konstaterats. Planerade byggnader och vägars påverkan på skyddade arter kan därmed sannolikt undvikas. Verksamheten som planeras är dessutom förlagd dagtid vilket minimerar behovet av upplysta ytor kvälls- och nattetid. Demobanorna förses inte heller med belysning. Sammantaget bedöms inga särskilda skydds- eller kompensationsåtgärder vara nödvändiga. Om möjlighet finns kan nödvändigt ljus i anslutning till byggnader och andra hårdgjorda ytor styras med rörelsesensorer. Ljus och armatur kan även riktas nedåt.

Giftfri miljö och vatten

Planbeskrivningen anser att detaljplanen kommer ha en positiv påverkan på giftfri miljö tack vare de saneringar som planeras i planområdet. Giftfri miljö bör inte räknas med, eftersom det ska åtgärdas även om detaljplanen inte föreslår en större exploatering, då en utredning pågår och en åtgärdsplan ska tas fram. Enligt

MKB:n på sida 61 har "En fördjupad utredning inom befintligt verksamhetsområde samt nytt planområde rekommenderats för att kunna göra en bedömning av eventuella risker kopplat till PFAS. Arbetet ryms inom befintligt verksamhetstillstånd för Volvo Tuve och har påbörjats." Därför kommer det ske oavsett om detaljplanen kommer godkännas eller inte.

Enligt sida 66 "Då det föreligger risk för spridning av PFAS i jord och grundvatten till ytvatten, från brandövningsplatser och områden med fyllnadsmassor, bör kompletterande undersökning ske för att avgränsa, klargöra behov av att avhjälpa källorna till PFAS. Då platserna är knutna till befintlig verksamhet kommer vidare utredning ske kopplat till Volvo lastvagnars verksamhetstillstånd och i samråd med ansvarig tillsynsmyndighet." Detta visar på detaljplanens bristande tillgång på utredningar av dess konsekvenser för spridning av PFAS.

Enligt sida 114 "Anläggandet av testbanor och servicebyggnader bedöms inte kräva stora schaktdjup, ned i berget, vilket gör att det inte bör uppkomma en avsänkning i berg. En potentiell risk är om stora delar av områdena asfalteras. Åtgärden kan leda till att nybildningen av grundvatten till bergmagasinet minskar, och därmed även tillgången."

På sida 115-116 "Skyddsåtgärder" Fortsätter MKB:n med att "Inga skyddsåtgärder särskilt gällande grundvatten har fastställts i plan. Mark som planläggs som Natur innebär indirekt en begränsning i den totala hårgörandegraden för planområdet och inom kvartersmark regleras även den maximala hårdgöringsgraden. Detta begränsar påverkan på nybildning av grundvatten och därmed även indirekt grundvattennivån."

Båda kommentarerna visar att detaljplanen kommer påverka grundvattnets mängd, särskilt vid stora mängder asfalt. Ändock vill staden overse ovanstående konsekvenser enligt sida 74 av dagvatten- och skyfallsutredningen: "Frågan om PFAS i grundvattnet måste fortsatt beaktas och när mer information finns tillgänglig kan en bedömning göras, men bedömning är att den inte utgör ett hinder för detaljplanen." Enligt sida 122 "Göteborgarna har en hälsosam livsmiljö- Göteborgs stad minskar användningen av skadliga ämnen"

I den övergripande markmiljöutredningen som har tagits fram går det att det finns föroreningar inom utredningsområdet. Ytterligare utredningar pågår inom det befintliga miljöillståndet som Volvo Lastvagnar AB innehar. Planförslaget har gjort att föroreningen har uppdagats och vidare utredningar kommer ske. Däremot är detta oberoende om planen antas eller inte."

Naturskyddsföreningen i Göteborg står kvar vid samma ståndpunkt- att detaljplanen och dess syfte är oberoende från huruvida miljömålet uppnås.

Kommentar:

Bedömning om påverkan på miljömålet har ändrats från positiv till obetydlig.

Avvikelse från översiktsplanen

Planbeskrivningen förklarar på ett flertal platser att detaljplanen avviker från översiktsplanen. Detta med motiveringen att översiktsplanen inte är bindande men detaljplanen är, trots att översiktsplanen uppfyller en viktig funktion för att skapa en hållbar stad och ge ett helhetstäckande perspektiv. Om översiktsplanen

ignoreras här, kommer viktiga sammanhängande naturområden med rikt friluftsliv även i syd, som idag är klassade som stadspark, också exploateras?

På samma sida motiveras överskridningen med att "Planbeskrivningens samlade bedömning är att detaljplanen endast marginellt strider mot översiktsplanens intentioner."

Naturskyddsföreningen i Göteborg gör inte samma bedömning baserat på argumenten i föregående rubriker.

Kommentar:

Noteras.

Uppfyllande av mål

Planbeskrivningen argumenterar att detaljplanen kommer att vara neutral i sin påverkan på Göteborgs miljömål, specifikt "Miljömål 1- Naturen: Göteborg har en hög biologisk mångfald". Detta då detaljplanen kommer att planlägga viss andel mark till NATUR, en term som inte var satt tidigare.

Naturskyddsföreningen i Göteborg är mycket kritisk till den slutsatsen. Även om det rent juridiskt sker en ökning av skyddad naturmark, kommer i praktiken andelen minska. Till och med MKB:n uttrycker hur aspekten naturmiljö blir "måttligt negativt påverkad" av planen. Naturskyddsföreningen i Göteborg föreslår att för att öka den biologiska mångfalden ska nya grönområden skapas där det inte fanns tidigare. Detaljplanen tillför därför inte nya naturvärden som den är utformad just nu. Även om mark föreslås byta namn till "natur" anser Naturskyddsföreningen i Göteborg att detta inte kan räknas som en ökning då mängden natur i planområdet kommer att minska.

I MKB:n visar tabell 16 hur planen påverkar de nationella miljökvalitetsmålen. Notera de mål som kommer påverkas negativt dvs: Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap och Ett rikt växt- och djurliv. Dessa kommer inte att uppnås till år 2030 enligt respektive ansvarig myndighet, såsom Naturvårdsverket och därför är dessa mål kritiska. Giftfri miljö diskuterades i tidigare rubrik ovan samt hur detta mål inte är beroende av detaljplanen.

Kommentar:

En översyn av påverkan på miljömålen har gjorts, bedömningarna har under vissa punkter förändrats jämförts med samrådsförslaget.

På sida 71 i planbeskrivningen sammanfattas planens konsekvenser på stadens miljömål från Miljö- och klimatprogrammet för Göteborgs Stad. Miljömål 1 har kommenterats i ovanstående stycke. Miljömål 2 beskrivs vidare: "Ett genomförande av planförslaget kan ha påverkan på målet. Ur ett bredare geografiskt perspektiv än Göteborg, kan ett genomförande av programförslaget ha påverkan på målet om att minska människans klimatavtryck. Det är ännu inte helt fastställt vilken typ av verksamheter som kommer att etablera sig inom programområdet, men del kan ha fokus på elektromobilitet. Sammantaget kan det på längre sikt innebära att delmålet kan få en högre måluppfyllelsegrad."

Med andra ord så vet staden inte verksamhetens påverkan på målet. Det visar på en osäkerhet och brist i detaljplanens genomförande.

Kommentar:

En översyn av påverkan på miljömålen har gjorts, bedömningarna har under vissa punkter förändrats jämförts med samrådsförslaget.

För miljömål 3 fortsätter planbeskrivningen: “Planförslaget bedöms inte ha en negativ inverkan på miljömålet då förslaget inte bedöms försämra buller, luftmiljö och användning av skadliga ämnen.”

Dock visar MKB på sida 49-50 att “riktvärdet för friluftsområden överskrids inom den angränsande delen av Hisingsparken, söder om Stenebyvägen (se även Friluftsliv kapitel 11).”

Vidare på sida 56 “Skyddsåtgärder”

“Inga skyddsåtgärder särskilt gällande buller har fastställts i plan. Indirekt sett, planläggs viss mark som Natur och inom Kvartersmark regleras även mark som endast får förses med komplementbyggnad, högsta nockhöjd på byggnadsverk, samt största byggnadsarea. Sammantaget begränsar det möjliga källor buller.”

Med andra ord bör planbeskrivningen inte argumentera att miljömål 3 inte påverkas negativt.

Kommentar:

En översyn av påverkan på miljömålen har gjorts, bedömningarna har under vissa punkter förändrats jämförts med samrådsförslaget.

Slutsats

Som slutsats anser Naturskyddsföreningen i Göteborg att “Detaljplan för verksamheter vid Norra Stenebyvägen inom stadsdelen Tuve” motverkar ett flertal viktiga miljömål samt nationella mål och bör därför stoppas helt. Detaljplanen leder inte till en mer hållbar stad enligt Göteborg stads egna Miljö- och klimatprogram 2021-2030 samt mer nationella och globala mål som Sveriges miljömål och Globala målen. Vidare vill föreningen påpeka att detaljplanen inte informerades till föreningen, utan den uppmärksammades på stadens hemsida. Det gav föreningen mycket kort tid att förbereda ett svar till staden. I framtiden önskar föreningen att alla detaljplaner med såpass hög påverkan att en MKB var nödvändig, skickas direkt till lämplig kontakt.

Kommentar:

Noteras.

Enligt planbeskrivningen på sida 9 motiveras detaljplanen med: Den samlade bedömningen är att detaljplanen delvis strider mot översiktsplanens intentioner i dessa områden och att målet om att skapa ny industrimark överväger stridandet mot översiktsplanen. ”

Staden och dess myndigheter har ett ansvar att godkänna detaljplaner som är i linje med deras visioner om en hållbar stad, inte se förbi dem för att gynna näringslivsintressen även om det gynnar staden ekonomiskt. Staden visar här på hur lite man bryr sig om den hållbara utvecklingen i praktiken.

Kommentar:

Noteras.

15. Boende 2

I trafiksituationen inom planområdet så behövs dygnsproduktionen av lastbilar som transporteras från fabriken räknas in så då blir det en betydligt högre mängd transporter i området som skall ut på norrleden, idag görs det 70 lastbilar i 2 skift så ca 140st / dag. ca 30000/år

Ny infart/utfart till området från norrleden behöver prioriteras, fig24, Jockeyvägen/Korsning. 20 skyddade/fridlysta arter utöver fåglar måste hanteras på ett bra sätt, tex anlägga nya ytor för dessa arter/djur..

Saneringsmöjligheter på de nya provbanor på besökcentrum måste fås med i projektet då det anläggs inom skogsområden, en lastbil kan få diesel eller olje läck om det skulle gå sönder under provkörning.

På Säve flygplats kommer det anläggas ett mycket stort industriområde som kommer och så påverka trafiksituationen på norrleden och detta projektet.

Kommentar:

Noteras.

16. Privatperson 3

Redan innan vi kände till Volvo Lastvagnars planer att utöka befintligt industriområde hade vi sökt efter information om backstugan belägen i utmarken vid Unnered tå eftersom det visat sig att personer i vår släkt har bott på platsen. Nedanstående är en del av det vi har funnit.

I rapporten L1960:5003 Lägenhetsbebyggelse Fornlämning RAÄ-nummer: Tuve 208 Publicerad av länsstyrelsen: 2022-04-28 står det:

Antikvarisk bedömning

Fornlämning

Motivering till antikvarisk bedömning

Torpet omnämns i husförhörslängder åtminstone redan 1809.

Vår kommentar

Genom vår släktforskning har det framkommit att vår farfars farfars far Sven Jonsson var backstugesittare på Unnered tåå – senare även benämnd ”Hårfattigs stuga” – i Tuve sockens utmarker. Han bodde där tillsammans med sin hustru Cerstin (Ericsdotter) och sin son Johannes vilken föddes på platsen den 11 juli 1791.

Källa: Lundby (O) C:3 (1764-1802) Bild: 192 Sida: 371 (födelsebok)

Senare blev hustrun änka och bodde med sonen (och troligen en äldre dotter) tillsammans med några andra personer kvar i backstugan till år 1802 då hon och sonen, som mycket fattiga, flyttade till Mariebergs församling i Göteborg.

Källa: Lundby (O) AI:2 (1797-1825) del: 1800-1802 Bild: 44 Sida: 29 (husförhörslängd)

Källa: Göteborgs Marieberg (O) B:1 (1751-1820) Bild: 46 Sida: 85 (inflyttningslängd)

Källa: Göteborgs Marieberg (O) HII:7 (1801-1809) Bild: 410 Sida: 75

Detta var alltså tidigare än vad som framgår av rapporten L1960:5003. Ovanstående är så långt vi har hunnit komma tillbaka i tiden i vår släktforskning än så länge.

I rapporten finns också en utförlig beskrivning av lämningen (Centrumkoordinater (SWEREF 99 TM N,E) N 6406827.167 , E 314992.813):

Torplämning bestående av husgrund, brunn, två terrasserade ytor samt hägnadssystem i form av stengärdesgårdar. Huvudbyggnaden är ca 7x6 m stor och upp till 1,3 m hög, uppbyggd av 0,4- 1,0 m stora stenar. På södra sidan är en ca 4x4 m stor och 0,8 m hög utbyggnad, möjligen en farstu. På huvudbyggnadens norra utsida ytterligare en tillbyggnad, ca 3x4 m stor och 0,6 m hög. Intill västra väggen är en halvcirkelformad vall, ca 1,5 m bred och 0,3-0,4 m hög som går ut ca 4 m från byggnaden. Omedelbart söder om huvudbyggnaden är en terrasserad yta, ca 9x5 m stor, anslutande till en stengärdesgård. Ca 6 m norr om byggnadslämningen finns ännu en terrasserad yta, 11x5 m stor och 0,3 m hög, husgrundsliknande, inom vilken en brunn är belägen. Brunnen är ca 1,6 m bred och stensatt. Torplämningen omges av ett hägnadssystem av stenmurar på en yta av 80x25-35 m. Stenmurarna varierar i utseende och är 0,8-1,5 m breda, ca 1 m höga och uppbyggda av ca 0,2-1,2 m stora stenar. De utgör ställvis vällagda kallmurar, ställvis mer hopkastade stenvallar. Stenmurarna omgärdar byggnadslämningen och dess anläggningar samt två mindre odlingsytor, ca 25x17 respektive 35x8 m stora. Inom dessa syns grunda diken som avgränsat odlingstegar.

I dokumentet ARKEOLOGISK RAPPORT 2006:7 Arkeologi vid Stora Holm. Väster om Stora Holm i Tuve. Boplatser och aktivitetsytor. Utredning. Göteborgs kommun, Johannes Nieminen & Karin Nordström står det om Unnered på sidan 29 (pdf s.37 (85):

År 1835 fanns fem brukningsenheter i Unnered. Enligt En bok om Tuve 1966 låg det fyra torpställen under Unnereds bys gårdar. Inom utredningsområdet låg ett av dessa torp (fig. 13). Här bodde i början av 1800-talet Petter Johnsson och hustrun Lovisa med sina två pojkar, Johan och Oskar. Torpet hade inga djur och man odlade endast rotfrukter på små jordstycken som var inhägnade av stengärdesgårdar. Under 1800-talets senare hälft levde torparen "Hårfattig" på platsen. Torpstugan omfattade då ett rum och farstu. Rummet hade ett enda fönster. Till torpet hörde en brunn. Torpet var bebott fram till 1912. På kartan upprättad över Unneröd 1835, i samband med det laga skiftet, redovisas ingen byggnad på platsen. I dag finns emellertid tydliga bebyggelserester med en stenbyggnad och olika hägnader på platsen för torpet.

Under rubriken SAMMANFATTNING AV DEN BEBYGGELSE- OCH LANDSKAPSHISTORISKA STUDIEN står det också:

Inom utredningsområdet bör lämningarna efter torpet Bönekullen och lämningarna efter torpet på Unnereds utmark uppmärksammas. Dessa två torpplatser representerar var för sig skilda sammanhang ...

På sidan 30 (pdf s.38 (85)) finns en del av en karta med Hårfattigs torp markerat

I boken Gammalt och nytt i Tuve utgiven av Tuve Hembygds- och Fornminnesförening 1992 (ISBN 91-630-1512-9) kan man, under rubriken Torp under Unnered, läsa om Unnereds Tå på sidorna 55 och 56.

I dokumentet Redovisning av preliminära resultat från arkeologisk utredning inom Steneby 1:2, Tuve 36:8 m. fl. Göteborgs kommun står det om lämningen mer kortfattat:

Lägenhetsbebyggelse, L1960:5003 (Tuve 208)

Ungefärlig utbredning

Torplämning, ca 75x35 m stort område (ca 2500 kvadratmeter)

Preliminär datering

1700-1800-tal

Arkeologiska objekt

Torplämning med 1 husgrund, 1 brunn, 1 hägnadssystem

Fyndmaterial

-

Antikvarisk bedömning

Lagskydd kvarstår helt

Förslag på ytterligare arkeologiska åtgärder

Ytterligare arkeologiska åtgärder krävs (arkeologisk förundersökning).

Kommentar

Vi kan inte se att platsen för backstugan finns med i fotodokumentationen i samrådshandlingen.

Avslutningsvis hoppas vi förstås att lämningarna efter backstugan (med brunn och omgivande stengärdesgårdar) bevaras för framtiden, inte minst för att man här får en inblick i hur riktigt fattiga personers levnadsvillkor kunde vara tillbaka i tiden.

Kommentar:

Planområdets avgränsning har ändrats mellan samråd- och granskning och omfattar nu inte det område som beskrivs i yttrandet.

17. Toleredes AIK

Toleredes AIK är en orienteringsklubb som grundades 1941 och har sedan 1983 sin klubbstuga vid Tuvevallen och sin huvudsakliga verksamhet i Hisingsparken. Klubben är ensam orienteringsklubb på Hisingen och har ca 350 medlemmar varav många ungdomar. På senare år har klubben gjort sig känd som en duktig arrangör av tävlingar.

Förutom mästerskapstävlingarna ordnas varje vår en nationell tävling i orientering med ca 800-1000 deltagare, ca 10 motionsorienteringstillfällen i Hisingsparken, någon/några ungdomstävlingar, någon sprinttävling i stadsmiljö och ett antal aktiviteter med skolor. Dessutom minst 2 träningen per vecka året om.

Toleredes AIK äger och förvaltar orienteringskartor på områden på Hisingen som ligger närmst klubbstugan i Tuve bl a Hisingsparken, Svarte Mosse/Länsmansgården, Skändlaberget (Stora Holm), Backavallen, Torslanda. (Se bild i deras yttrande). Övriga kartor samägs med andra orienteringsklubbar i Göteborg via en gemensam kartförening. Detta är ett sätt att få ner kostnaden för klubbarna då en karta är en stor investering och det kostar att revidera den med avseende på förändringar i naturen, nybyggen, nya stigar etc.

De planer som finns vid Volvo, Tuvefabriken påverkar en del av våra kartor, se rött område på nedan kartklipp. Denna karta är enbart en träningskarta då området inte är tillräckligt stort för en tävling men är ett bra komplement till övriga områden runt Tuve för vår verksamhet. Vi är mer oroliga för en flytt av Stenebyvägen söderut som direkt påverkar vår huvudkarta över Hisingsparken

och där varje ingrepp påverkar möjligheterna att bedriva orienteringsverksamhet. Senast den 18 mars i år hade vi en nationell tävling med 930 deltagare i denna del av Hisingsparken, där några kontrollpunkter var placerade inom den del som nu föreslås ligga inom området för Volvos expansionsplaner. Att arrangera en tävling av den storleken blir svårare om naturområdet krymper. Om möjligt skulle vi vilja undvika en flytt av Stenebyvägen men om det ändå skall göras åtgärder i området så ser vi gärna åtgärder som främjar tillgängligheten till denna del av Hisingsparken. Med allmän parkering och någon form av entré till parken. Vi vill undvika alla former av staket som gör det svårtillgängligt i området.

Kommentar:

En kompensationsåtgärd för flytt av Stenebyvägen och ianspråktagande av natur- och skogsmark är att tillgängliggöra det område som i översiktsplanen är utpekade som Hisingsparken. En förbättrad entré från Stenebyvägen studeras och visas i trafik- och utformningsförslaget. Utbyggnad förväntas ske i samband med flytt av Stenebyvägen.

En förändring med föreslagen byggnation av området kommer att innebära kostnader för oss i form av kartrevideringar, och även att vi tappar tillgången till vissa träningsområden. Vi behöver då kompensera detta genom att hitta nya områden att träna på/kartera.

Vi är öppna för att diskutera lösningar, både för Hisingsparken för att få den mer tillgänglig vilket även skulle gynna Volvos anställda och även eventuell tillgång till området norr om fabriken för träningar vid tillfällen då den inte nyttjas av Volvo ex vis helger. Vår oro är att ett större område stängslas in och blir otillgängligt för träningsverksamhet.

Kommentar:

Det finns inga planer på att stängsla in det område som i stadens översiktsplan kallas Hisingsparken.

Ändringar

Stadsbyggnadsförvaltningen bedömer att det med följande ändringar är lämpligt att gå vidare med förslaget.

Utöver mindre justeringar föreslås följande:

- Planområdet har minskats i nordväst.
- Planområdet har minskats i sydväst.
- Planbestämmelse om markmiljö samt utfartsförbud har tagits bort.
- Planbestämmelser om skyfall har lagts till (m1 och m2)
- Planbestämmelse om placering av luftintag har lagts till (b2)
- Planbestämmelse om utformning av allmän plats (damm) har lagts till
- Planbeskrivningens struktur har ändrats.
- Planbeskrivningen har ändrats i de avsnitt där utredningar har uppdaterats, samt till följd av samrådsyttranden enligt ovan.

Martin Storm
TF Planchef

Elin Kajander
Planarkitekt

Bilagor

- Lista över samrådsrets
- Länsstyrelsens yttrande med dess bilagor.

Sändlista

Kommunala nämnder och bolag m.fl.

exploatering@exploatering.goteborg.se

diariet@goteborgenergi.se

idrottoforening@ioff.goteborg.se

kretsloppochvatten@kretsloppochvatten.goteborg.se

kultur@kultur.goteborg.se

miljoforvaltningen@miljo.goteborg.se

Namnberedningen@kultur.goteborg.se;

adresser@stadsbyggnad.goteborg.se

raddningstjansten@rsgbg.se

socialhisingen@socialhisingen.goteborg.se

Statliga och regionala myndigheter m.fl.

info@businessregion.se;

gr@grkom.se

lantmateri@stadsbyggnad.goteborg.se

lfvcentralregistratur@lfv.se

vastragotaland@lansstyrelsen.se

sjofartsverket@sjofartsverket.se

Skanova-remisser-goteborg@skanova.se

sgi@swedgeo.se

info@swedavia.se

Jonna.Westberg@castellum.se

registrator@svk.se

trafikverket@trafikverket.se

planer_syd@vattenfall.com,
Registratur.eldistribution@vattenfall.com

vasttrafik@vasttrafik.se

Sakägare

Utsänt enligt fastighetsförteckning

Övriga

De som tidigare yttrat sig i ärendet,

Samt

PBL@eon.se

gof@gof.nu

goteborg@naturskyddsforeningen.se

planer@nordionenergi.se

Mathias.von.geijer@stadsbyggnad.goteborg.se

anna-maria.johansson@stadsbyggnad.goteborg.se

maria.magnusson@stadsbyggnad.goteborg.se

johan.silfwerin@stadsbyggnad.goteborg.se

samira.rabit@stadsbyggnad.goteborg.se

hanna.thisell@stadsbyggnad.goteborg.se

fredrik.larsson@stadsbyggnad.goteborg.se

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Yttrande

1 (10)

Datum
2023-04-26

Ärendebeteckning
402-11621-2023

Göteborgs kommun
stadsbyggnad@stadsbyggnad.goteborg.se
Ert diarienummer SBF-2023-00152

Förslag till detaljplan för verksamheter vid Norra Stenebyvägen i Göteborgs kommun, Västra Götalands län

Handlingar daterade 2023-03-17 för samråd enligt 5 kap. 11 och 11 c §§ plan- och bygglagen (PBL 2010:900), utökat förfarande.

Länsstyrelsens samlade bedömning

Länsstyrelsen lämnar följande bedömning enligt 5 kap. 14 § plan- och bygglagen (PBL 2010:900).

Syftet med planförslaget är att möjliggöra för nyetablering av kundcenter och tillhörande demobanor samt en utökning av befintlig industriverksamhet. Byggnaders utformning ska anpassas till befintlig bebyggelse i området för att inte i för stor utsträckning påverka landskapsbilden. Syftet är även att ge möjlighet för ny kommunal gata, omdragning av befintlig kommunal gata samt att genom planläggning av områden till allmän plats för natur säkerställa natur-, kultur- och sociala värden inom dessa områden.

Länsstyrelsen bedömer att planförslaget behöver bearbetas vad gäller frågor som berör miljö kvalitetsnormer för vatten, skyfall, farligt gods, geoteknik samt bergteknik. Kommunen bör även bearbeta förslaget avseende de råd och synpunkter enligt annan lagstiftning som Länsstyrelsen lämnar i yttrandet då dessa kan påverka detaljplanens genomförbarhet.

Synpunkter på sådant som kan aktualisera prövning

Länsstyrelsen bedömer med hänsyn till ingripandegrunderna i 11 kap. 10 § PBL och nu kända förhållanden att frågor som berör MKN vatten samt hälsa och säkerhet måste lösas på ett tillfredsställande sätt i enlighet med vad som anges nedan för att ett antagande inte skall prövas av Länsstyrelsen.

Motiv för bedömningen

Prövningsgrunder redovisar Länsstyrelsens synpunkter vilka ska uppfyllas för att det antagna planförslaget inte ska riskera överprövning.

Råd och synpunkter handlar om anvisningar för att planförslaget ska uppfylla lagstiftningens krav.

Prövningsgrunder enligt PBL 11 kap. 10 §

Enligt 11 kap. 10 § ska Länsstyrelsen överpröva kommunens antagandebeslut av en plan eller områdesbestämmelser om dessa kan antas strida mot någon av de fem prövningsgrunderna.

Länsstyrelsen befarar att:

- Miljökvalitetsnormer (MKN) inte följs
- Bebyggelse blir olämplig eller ett byggnadsverk olämpligt med hänsyn till människors hälsa och säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion

Miljökvalitetsnormer för vatten och dagvattenhantering

Enligt 2 kap. 10 § PBL får planläggning inte medverka till att en miljökvalitetsnorm, MKN, enligt 5 kap. MB överträds. Kommunen måste därför visa hur planerade åtgärder påverkar vattenkvaliteten inom de vattenförekomster som kan beröras av planområdet samt hur de påverkar möjligheterna att följa uppsatta MKN för vatten.

Kommunen ska visa på vilka grunder bedömningen har gjorts, exempelvis med stöd av uppgifter från dagvattenutredning eller annat underlag som berör vattenkvaliteten. Detta gäller med avseende på såväl ytvatten som grundvatten. Bedömning ska göras på kvalitetsfaktornivå. Kommunen behöver redovisa hur genomförandet av detaljplanen påverkar möjligheten att följa MKN för vatten i berörda vattenområden. Det är dessutom viktigt att man även belyser påverkan på eventuella hydromorfologiska vattenkvalitetsfaktorer och inte bara vattenkvalitet.

I planbeskrivningen behöver en tydligare beskrivning av planerad dagvattenhantering lyftas in. I planbeskrivningen behöver det också finnas en motivering och slutsats avseende om miljökvalitetsnormer för vatten bedöms kunna påverkas av detaljplanen. Planbeskrivningen behöver också uppdateras med nu gällande miljökvalitetsnormer för dagvattnets alla recipienter, även berörda slutrecipienter (Nordre älv och Nordre älvs fjord).

Det resonemang som nu förs avseende påverkan på recipienterna vid den ökade föroreningsmängden samt flöden vid exploatering av planområdet behöver tydligare kopplas till, och motiveras av, att ingen negativ påverkan sker på möjligheterna att följa MKN vatten för samtliga recipienter samt de fiskvärden som finns i recipienterna Osbacken och Kvillen. Det räcker inte att motivera med att riktvärden för dagvatten för

Göteborgs kommun uppnås. Det är inte enbart halten ut som behöver bedömas utan också den årliga mängden föroreningar som tillförs vattendragen. Detta behöver vara grunden för resonemang kring val, dimension och placering av dagvattenåtgärder. Kommunen behöver därför även redovisa föroreningsberäkningar för hela planområdet som ställs i relation till miljökvalitetsnormerna. Det är inte möjligt att tillgodoräkna sig den rening som sker, i exempelvis öppna diken, efter att dagvattnet lämnat planområdet. Vattnet skall renas och fördröjas på ett tillräckligt sätt inom planområdet.

Det är viktigt att byggdaggvatten inom planområdet vid anläggningsskedet, tas omhand på ett tillräckligt sätt, så att det inte riskerar påverka vattenmiljön i berörda recipienter på ett negativt sätt, samt att möjligheten att följa MKN för vatten i berörda recipienter inte riskerar att äventyras. Utredningar som kommunen utfört har visat på förekomst av PFAS i både mark och grundvattnet inom planområdet. I det fortsatta planarbetet behöver kommunen beskriva hanteringen för byggdaggvatten kopplat till PFAS, då risken för läckage av föroreningar via lokala dagvatten- och dräneringssystem och vidare ut till de omgivande ytvattenrecipienterna är hög.

Hälsa och säkerhet

Skyfall

Dagvatten- och skyfallsutredningens slutsats är att vidare utredning krävs med avseende på skyfall. Av planbeskrivningen framgår det att utredning ska tas fram inför granskningskedet. Länsstyrelsen får därmed avvakta och kommer att granska frågan i nästa planskede. Om utredningen kommer fram till att åtgärder krävs för att göra marken lämplig med avseende hälsa och säkerhet så måste dessa åtgärder säkerställas. Hur dessa eventuella åtgärder säkerställas behöver framgå av planhandlingarna.

Farligt gods

Kommunen har valt att studera riskfrågan kopplat till farligt gods kvalitativt. Avstånd som legat till grund för bedömningar är ingen verksamhet (med personer) på kortare avstånd än 85 meter även om 50 meter sägs accepteras utan några åtgärder enligt PM Riskbedömning. Bedömningen baseras på att det främst är petroleumprodukter som går på leden. Inget framtidsperspektiv har belysts med avseende på mängder och ämnen.

I PM Riskbedömning framgår inte vilken risknivå som bedöms råda för etableringen. Länsstyrelsen anser att det av handlingarna inte går att utesluta att risknivån kan hamna inom det så kallade ALARP området.

Utifrån plankartan är det svårt att se vilka exakta avstånd det rör sig om där markanvändning K (kontor) och Z (verksamheter) tillåts.

Om besöksverksamhet och kontor hamnar kring 50–100 meter från en tungt trafikerad primär farligt godsled så är det troligt att åtgärder kopplat till ventilation hade föreslagits ifall en kvantitativ riskanalys hade genomförts. Detta är en vanligt förekommande åtgärd för liknande etableringar och förutsättningar.

Utifrån rimlighetsprincipen ska åtgärder införas för att minska risker om det är möjligt ur ekonomisk och teknisk aspekt, vilket även konsulten lyfter. Länsstyrelsen anser att kommunen bör överväga att införa skydd kopplat till ventilation så som placering högt och på motsatt sida från leden. Länsstyrelsen anser även att det ska vara tydligt att etableringen inte sker på oacceptabelt avstånd, vilket kanske framgår av plankartan om en skalstock hade funnits. Avstånd till riskkällan är alltid det bästa skyddet.

Geoteknik och bergteknik

Länsstyrelsen hänvisar till Statens geotekniska instituts yttrande i sin helhet, daterat 2023-04-19 (dnr. 5.2-2303-0405). Till granskningsskedet behöver kommunen bland annat tydliggöra sitt utlåtande kring släntstabilitet samt förtydliga behovet av stabilitetshöjande åtgärder för laster både vad gäller uppfyllnad som ej lovpliktiga laster. Eventuella åtgärder som krävs för att göra marken lämplig utifrån hälsa och säkerhet ska säkerställas. Hur dessa eventuella åtgärder säkerställas behöver framgå av planhandlingarna.

Råd enligt PBL och MB

Avtal behöver skrivas mellan kommun och Trafikverket gällande Hisingsleden. Planförslaget innebär åtgärd på Hisingsleden och bedöms påverka leden i mycket liten omfattning. Trafikutredningen tar dock endast hänsyn till trafikalstringen för aktuell detaljplan i ett område där kommunen planerar flera större exploateringar som kommer att påverka Hisingsleden, både vad gäller framkomlighet som trafiksäkerhet. Kommunen behöver ha med de kumulativa effekterna i sitt resonemang och fortsatt dialog med Trafikverket krävs. Då Trafikverket idag inte har i uppdrag att bygga om den norra delen av Hisingsleden behöver en avsiktsförklaring för Hisingsleden vara underskriven och klar innan detaljplanen antas. Detta för detaljplanens genomförbarhet. Eventuella åtgärder utifrån planförslaget som påverkar statligt vägnät ska även regleras i ett medfinansieringsavtal. Om ett sådant avtal krävs ska detta också vara underskrivet och klart innan detaljplanen antas. Se även Trafikverkets yttrande, daterat 2023-04-19 (dnr. TRV 2023/36627).

Farligt gods som olycksrisk bör framgå av planbeskrivningen

Länsstyrelsen råder kommunen till att lyfta in farligt gods som en olycksrisk i planbeskrivningen. Just nu är det bara i underliggande rapporter (PM Riskbedömning och MKB) som det framgår att frågan om farligt gods har studerats.

Otydlig planbestämmelse kopplat till förorenad mark

Analys av grundvattnet i två provpunkter, varav en inom detaljplanområdet, påvisade mycket höga halter av ämnesgruppen PFAS. Halterna av PFAS översteg nivån där insats ska utföras för att vända betydande och ihållande uppåtgående trender. I två av de analyserade grundvattenproverna överskred PFAS även gränsen för miljökvalitetsnormen för grundvatten. Då källorna till PFAS föroreningarna ligger utanför planområdet bör vidare utredningar och eventuella avhjälpande åtgärder ske i samband med ordinarie miljötillsyn enligt miljöbalken. De påvisade halterna av PFAS påverkar dock inte planens genomförbarhet. Då grundvattnet i en punkt inom planområdet har påvisat höga halter av PFAS bör detta tas i beaktning, exempelvis vid länsvattenhållning, i samband med att exploatering sker. En § 28 anmälan behöver lämnas in till tillsynsmyndigheten, miljöförvaltningen i Göteborg, i samband med att markarbeten sker.

På plankartan finns följande planbestämmelse:

m₁: Startbesked får inte ges för ändrad markanvändning förrän markens lämplighet för bebyggande har säkerställts genom att markföroreningen har avhjälpats. Marken ska klara gällande krav för aktuell markanvändning.

Länsstyrelsen anser att denna planbestämmelse riskerar att vara otydlig då påvisade föroreningshalter inom m₁ understiger halterna för det generella riktvärdet MKM och därmed behövs inte avhjälpandeåtgärder för att säkerställa föreslagen markanvändning. Kommunen skriver att marken inom m₁ bör hanteras med restriktioner då PFAS påträffats i marken. Kommunen får avgöra om detta är rätt sätt att reglera. Det är dock viktigt att det framgår tydligt av planbeskrivningen.

Arkeologibegrepp och formuleringar bör revideras i planbeskrivningen

Länsstyrelsen anser att kommunen bör ändra formuleringarna gällande arkeologiska fyndigheter och utredning för att inte leda till missförstånd. Detta gäller sida 20 och 48 i planbeskrivningen.

Resultatet av de arkeologiska utredningarna är att fornlämningar har identifierats och det begrepp som ska användas är fornlämningar.

Arkeologiska fyndigheter är missvisande och inget begrepp som används och bör därför ändras till fornlämningar.

Länsstyrelsen vill även förtydliga innebörden av arkeologisk utredning. En arkeologisk utredning har syfte att ta reda på om det finns fornlämningar. När utredning har genomförts och fornlämningar identifierats är nästa steg att ta reda på mer om fornlämningarna och deras utbredning för att få ett kunskaps- och beslutsunderlag inför fortsatt planering och tillståndsprövning enligt kulturmiljölagens bestämmelser. Det görs genom arkeologiska förundersökningar av berörda fornlämningar.

Arkeologiska utredningarna har genomförts och nästa steg i processen för att hantera fornlämningarna blir arkeologiska förundersökningar. Det är därför missvisande i planbeskrivningen att ange att ”vidare arkeologiska utredningar behövs...”. Det behövs inga vidare arkeologiska utredningar utan nästa steg är arkeologiska förundersökningar. Detta bör kommunen ändra.

Anpassningar till landskapsbilden och kulturvärden bör tydliggöras. I området norr om planområdet ligger Huke gård som är utpekad i kommunens bevarandeprogram. Kulturmiljön och den omgivande landskapsbilden har tydliga drag av ett traditionellt och småskaligt jordbruk med åkrar, hästhagar och betesmark. I kommunens översiktsplan anges bland annat att natur-, kultur- och friluftsvärden ska värnas i den nordöstra delen av planområdet.

En kulturmiljöbeskrivning och landskapsbildanalys har tagits fram. Den samlade bedömningen av planförslaget är att det i den norra delen av planområdet medför en betydande påverkan i den delen av landskapsrummet.

I både MKB:n och landskapsbildsanalysen redogörs det för ett antal åtgärder för att minska på negativ påverkan på kulturmiljövärdena i området. I planbeskrivningen anges det även att *”Byggnaders utformning ska anpassas till befintlig bebyggelse i området för att inte i för stor utsträckning påverka landskapsbilden”*. Länsstyrelsen kan dock inte utläsa i planbeskrivningen eller plankartan på vilket sätt kommunen anpassar utformningen. Det kan finnas planbestämmelser på plankartan som minimerar påverkan på kulturmiljövärdena men motiveringen för detta bör även framgå i planbeskrivningen. Detta bör kommunen tydliggöra till granskningsskedet.

MKN luft

Länsstyrelsen instämmer i luftutredningens slutsatser att nuvarande nivåer för MKN av kvävedioxid (NO₂) och partiklar (PM₁₀) sannolikt inte riskerar att överskridas i närområdet av aktuell detaljplan. Det prognosticeras för en generell trafikökning på vägarna i området och aktuell plan bidrar med 3 000 personbilar och 500 lastbilar per dygn. Trots trafikökningen bedöms utsläppen av kväveoxider minska till år 2028 på grund av skärpta utsläppskrav för vägtrafiken. Utsläppen av partiklar kommer till den allra största delen från slitage av vägbanan och ökar således när mängden trafik ökar. Den största ökningen av partikelutsläppen från nuläget till år 2040 beräknas ske på Hisingsleden (+ 126 %) med en trafikmängd på knappt 25 000 fordon per dygn år 2040. Trots detta bedöms MKN för PM₁₀ klaras på Hisingsleden utifrån att MKN klaras vid Gårda med knappt 100 000 fordon per dygn.

Länsstyrelsen vill skicka med att MKN för PM₁₀ överskreds vid Gårda år 2022. Dessutom är EU:s luftkvalitetsdirektiv under revidering och detta medför sannolikt att nivåerna för MKN kommer att skärpas till år 2030. I vilken utsträckning detaljplanens 3 500 tillkommande fordon per dygn bidrar till överskridandet av nuvarande, och eventuellt kommande skärpta, nivåer beror dessutom på vilka vägar de avser nyttja för att komma till målpunkten inom planområdet. All trafikökning i Göteborg kan bidra till ökade svårigheter att klara nuvarande och kommande krav för luftkvalitet, vilket i förlängningen kan medföra utmaningar för stadsutvecklingen.

Jordbruksmarken har hanterats i tillräcklig omfattning

Kommunen har tagit fram en lokaliseringsutredning för ianspråktagande av jordbruksmark enligt 3 kap. 4 § MB. I lokaliseringsutredningen har kommunen vägt för- och nackdelar mellan olika platser samt sökt i angränsade kommun. Länsstyrelsen bedömer att kommunen har hanterat jordbruksmarksfrågan tillräckligt.

Synpunkter enligt annan lagstiftning

Artskyddsförordningen

Flera groddjursarter förekommer i området; däribland åkergroda och större vattensalamander, som har strikt skydd genom 4a § artskyddsförordningen. Av MKB:n framgår att det ännu är oklart hur groddjur påverkas av detaljplanen. Detta blir en mycket viktig fråga för den fortsatta processen att reda ut. En utgångspunkt är att djuren ska kunna fortplanta sig och vila med framgång även om planen genomförs. Detta kan innebära krav på att markarbeten anpassas i tid till groddjurens livscykel, att vissa miljöer skyddas och att nya groddjursmiljöer iordningsställs och tillåts bli funktionella innan befintliga livsmiljöer tas

i anspråk. Det sistnämnda understryker vikten av att frågan om vilka effekterna blir på groddjur snarast klargörs.

Även hasselsnok har strikt skydd enligt artskyddsförordningen. Av MKB:n framgår att planen ”förefaller i stora drag” ha tagit hänsyn till lämpliga livsmiljöer för hasselsnok. Det här är enligt Länsstyrelsens uppfattning alltför otydligt. MKB:n behöver peka ut vilka områden i planområdet som antas ingå i hasselsnokens hemområde, och vilka effekter på hasselsnok som planen förväntas medföra.

Länsstyrelsen önskar att sökanden i sina kommande ansökningar om dispens från det generella biotopskyddet anger att diken, dammar med mera har betydelse för grod- och kräldjur i området, och i relevant omfattning hänvisar till plansamrådet och tillhörande handlingar.

Länsstyrelsen noterar att sökanden överväger flytt av groddjur vid objekt 41 i naturvärdesinventeringen. Länsstyrelsen inser att syftet är att mildra negativ påverkan på groddjur. Emellertid behövs dispens för att fånga (flytta) groddjur, och en dispens kan bara bifallas om det saknas annan lämplig lösning. Det blir således mycket viktigt för sökanden att noga utreda och beskriva alternativa lösningar som innebär att påverkan på groddjuren uteblir. Om det inte är orimligt att tillgodose detaljplanens intresse utan påverkan på groddjursmiljön saknas förutsättningar att bevilja dispens för att fånga och flytta djuren.

Det framgår att demobanorna kan öka risken att växelvarma djur, som attraheras av demobanornas värme, dödas av trafik. Av MKB:n framgår att faunapassager är en effektiv skyddsåtgärd för att minska den här risken. Länsstyrelsen anser att en effektivare skyddsåtgärd i det här avseendet är att uppföra anordningar, till exempel L-stöd, som hindrar djuren från att ta sig upp på demobanorna. Sökanden bör därför utreda och beskriva möjligheterna att anlägga effektiva hinder för groddjur vid demobanorna. Faunapassager är emellertid viktiga för att minimera barriäreffekter och tillåta att arter – särskilt de med begränsad spridningsförmåga – kan röra sig mellan fortplantningsområden, jaktmarker och viloplatsar.

Länsstyrelsen noterar att MKB:n anger olika anpassningar av hänsyn till fågellivet. Såvitt Länsstyrelsen kan utläsa befaras inga fågelarter störas på ett enligt artskyddsförordningen otillåtet sätt. Emellertid är det mycket positivt att avverkningar och anläggningsarbeten genomförs utanför fåglarnas häckningstid samt att habitatstärkande åtgärder genomförs i närområdet.

När det gäller påverkan på fladdermöss noterar Länsstyrelsen att ”påverkan i mindre grad utgörs av direkt förstörelse av bo- och

uppehållsplatser”. Det tycks därmed stå klart att bo- och uppehållsplatser försvinner, om än i begränsad omfattning. Det behöver framgå tydligare om berörda arter kan finna alternativa bo- och uppehållsplatser i närområdet, eller om den planerade verksamheten leder till att populationens utbredning minskar. Det bör också framgå tydligare vilka åtgärder som ska vidtas för att minimera ljusföroreningar i området; skrivningarna i MKB:n uppfattar Länsstyrelsen är lite otydliga på den punkten (skyddsåtgärderna i MKB:n har status ”förslag”). I händelse av att ljusföroreningar inte kan undvikas behöver det framgå vad detta innebär för fladdermöss i området; kan de nyttja likvärdiga miljöer i närområdet eller inte?

Vattenverksamheter

Länsstyrelsen vill uppmärksamma kommunen att eventuella åtgärder i befintliga vattenområden inom planområdet, kan utgöra vattenverksamhet enligt 11 kap. MB. Arbeten i vatten är anmälnings- eller tillståndspliktiga om det inte är uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen skadas. Samråd/anmälan ska ske i tidigt skede med Länsstyrelsen.

Grundvatten

I underlaget redogör kommunen för att nya byggnader bör förses med pålgrundläggning för att förhindra påverkan från sättningar i området.

Länsstyrelsen vill därför upplysa om att åtgärder som kan innebära bortledning av grundvatten (pålning, schaktning samt djup grundläggning alternativt underjordiska källare/garage) innebär en vattenverksamhet som regleras i 11 kap. MB. Bortledning av grundvatten är tillståndspliktig om det inte är uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen skadas genom vattenverksamhetens inverkan på vattenförhållandena. Det är verksamhetsutövarens ansvar att göra denna bedömning. I det fall åtgärden bedöms vara tillståndspliktig ska samråd utföras i tidigt skede med Länsstyrelsen.

Markavvattning

I sitt underlag har kommunen beskrivit markavvattningsföretag som potentiellt kan komma att beröras av exploateringen. Om kommunen misstänker att den kommande exploateringen kan komma att ha en negativ effekt på markavvattningsföretagen, ska kommunen samråda med de inför vidare arbete med planförslaget.

Länsstyrelsen vill vidare informera om att åtgärder som utförs för att skydda mot vatten med avsikt att varaktigt öka en fastighets lämplighet för till exempel bebyggelse kan innebära markavvattning enligt 11 kap. MB. Frågan att utreda om det krävs åtgärder som innebär

markavvattning och vilka fastigheter som är berörda ska prioriteras i det fortsatta planarbetet. I kommande planhandlingar behöver det förtydligas om planerade åtgärder kommer att kräva markavvattning. I Västra Götalands län är markavvattning förbjuden och om så avses utföras krävs dispens och tillstånd från Länsstyrelsen.

Undersökning om betydande miljöpåverkan

Kommunen bedömer att förslaget innebär betydande påverkan på miljön. Länsstyrelsen delar kommunens åsikt. Samråd med Länsstyrelsen om miljökonsekvensbeskrivningens avgränsning och omfattning enligt 6 kap. 11–18 §§ MB har genomförts 2022-11-14 (dnr. 402-43984-2022).

De som medverkat i beslutet

Företrädare för naturavdelningen, miljöskyddsavdelningen, samhällsavdelningen, landsbygdsavdelningen och vattenavdelningen har bidragit till beredningen av detta yttrande. Beslutet har fattats av planarkitekt Matea Corkovic.

Matea Corkovic

Detta beslut har bekräftats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Bilaga för kännedom:

Kopia av yttrande till Länsstyrelsen från Statens geotekniska institut, daterat 2023-04-19.

Kopia av yttrande till Länsstyrelsen från Trafikverket, daterat 2023-04-19.

Kopia till:

Statens geotekniska institut

Trafikverket

Länsstyrelsen/

Naturavdelningen – Martin Goblirsch

Miljöskyddsavdelningen – Jonas Henriksson, Annika Svensson

Samhällsavdelningen – Andreas Åman, Lena Emanuelsson, Rebecka Thorwaldsdotter

Landsbygdsavdelningen – Christina Åkerman

Vattenavdelningen – Stina Schött

Funktionschef Plan och bygg – Nina Kiani Janson